STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 01427

DER LIGNER, ODER, TUDRUS BLOZ

Abraham Goldfaden

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol
of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from
a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights
in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain
or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.
If you hold an active copyright to this work – or if you know who does –
please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

דער ליגנער

אדער טודרוס בלאז

א קאמישע אפערעטע אין 4 אקטען

פון

א. גאלדפאדען.

AMKRAUT & FREUND
Buchhandlung
PRZEMYŚL
1911

נייעסטער

טהעאטער־קאטאלאג

פון אמקרויט עט פריינד, פשעמישל.

	K	h
יעקב גארדין׳ס דראמען.		
אלישע בן אבויה	—	70
גאט, מענש און טייפעל	—	70
געברידער לוריא	—	70
דער אמת	—	70
דער מסורה	—	70
די שעהנע מרים	—	70
דער שארלאטאן	—	70
דוד׳ל משורר	—	70
די שחיטה	—	70
דערווילדער מענש	—	70
דבורה׳לע מיוחסת	—	70
די אמת׳ע קראפט	1	—
דער אונבעקאנטער	—	70
חאשע די יתומה	—	70
יודישער קעניג ליער	—	70
מירעלע אפרת	—	90
סאפפהא	—	70
קרייצער סאנאטע	—	70
קרייצער סאנאטע אמערי־		
קאנישע אויסגאבע	1	—
שלום אש׳ס דראמען.		
נאט פון נקמה	—	90
משיח׳ס צייטען	—	90
אמנון ותמר	—	75
מיט׳ן שטראם	—	60
אים ווינטער	—	45
דער זינדיגער	—	45
דער לאנדסמאן	1	—
פרץ הירשביין׳ס דראמען.		
איינזאמע וועלטען	—	30
דער תקיעת כף	—	70
די נבלה	—	40
די ערד	—	70
וויטע און נאהנט	—	35

	K	h
יואל	1	—
קברים בלומען	—	60
יאזעף לאטיינער׳ס דראמען.		
יודאל׳ע דער בלינדער		
אדער אמת ושכר	—	70
עזרא דער עווינגער		
יודע	—	70
די סדר נאכט	—	70
בת שבע	—	70
דוד׳ס פידאלע	—	60
בלימה׳לע	—	60
חרבן ירושלים	—	70
הינקע פינקע	—	70
מישקע מאשקע	—	70
שרה שיינדעל	—	70
מאמאן דער געלדנאט	—	60
שלמה גארגעל	—	70
העגריך איבסען׳ס דראמען		
די גייסטער,	—	90
די פרוי פון ים	1	—
נארא, איבערזעצט פון		
י. ווינטשעווסקי	1	—
העדדא גאבלער, איבערזעצט		
פון א. ים	1	—
דער בוימייסטער, איבערזעצט		
פון א. גאלדווין	1	—
ראזמערסהאלם, איבערזעצט		
פון א. גאלדווין	1	—
דער קליינע עאלף, איבער־		
זעצט פון ק. טעפער	1	—
י. ל. פרץ׳ס דראמען.		
אין פאליש אויפ׳ן קייט	—	90
ביי נאכט אויפ׳ן אלטען מארק	1	—
די גאלדענע קייט	—	90
שאמפאניער	—	25

דער ליגנער

אדער

מודרום בלאז

קאמישע אפערעטע אין 4 אקטען

פון

א. גאלדפאדען.

פערלאג פון אמקרויט עט פריינד, בוכהאנדלונג, פשעמישל.

Главная продажа у Амкраута и Фрайнда, въ Пржемыслѣ.
Типографія О. Л. Дейтшера, Подгурже-Краковъ.

פערזאנען:

איציקעל, איין יונגער שארלאטאן.
טודרוס, זיין דיענער.
גדליה, זיין פעטער.
משא מתן, ווירטהין פון האטעל.
גיב איהם, איהר מאן.
מאיר, א רינדאר.
יענטע, זיין פרוי.
מחלה, זייער טאכטער.
סאפיע, א וועשערמיידעל.
א שניידער.
א שיסטער.
א דיענסט אין גאסטהויז.
טודרוסיענס באבע.

פאליציילייט, געסט בעל הגבות, בויערן בייערינען עטצ.

ערשטער אקט.

(א ארים צימער, רעכטס א טישעל מיט א בענקעל, אין דער מיטען א לאנגע באנק.)

טודרוס, בעלי חובות, קאהר.

קאהר: וואס וועלען מיר דא אויסזיצען,
וועלכע שווארצע יאהר?
אונז לאזט ער דא שוויצען,
קראנק מאכט ער זיך גאר!
ער לעבט זיך ווי א קייזערין
און מיינט מיר זענען הינד.
אז ער וועט אונז דערביזערן
וועט וועה איהם זיין און ווינד. } ביס.
נו, וואס ענטפערסטו ניט? (ביס.)
אט זעהט נור דעם, אט זעהט!
אין זיין ווירט געראטען,
ער מיינט ער האט זיך אויסגעדרעהט.
נו, וואס ענטפערסטו ניט?

טודרוס: א נו, געהט אייך! א נו, נו, נו, נו, נו, נו, נו!

קאהר: וואס וועלען מיר דא אויסזיצען?

(ביז „נו וואס ענטפערסטו ניט".)

טודרוס: איי, געהט אייך און לאזט מיך צורוה. איך האב דאך אייך שוין געזאגט, איציקעל וועט באלד קומען וועט איהר מיט איהם רעדען. אין א שעה ארום וועט איהר איהם דא גאנץ בעשטימט טרעפען (אלע אב.) נא דיר גאר בעלי-חובות אויף מיין קאפ! איציקעל'ס מסחרים! נו, נו!

(אויפטריט איציקעל, פויפענדיג.)

טודרוס: וואלסט בעסער געוועהן וועהן ווי דיינע בעלי־חובות וועגען מיר דא בעפאלען, איך האב זיי דאך קוים אוועק געטריעבען פון מיר!

איציק: וואס טויגען מיר די טענות? עסען ברענג מיר, ווייל איך בין הונגעריג!

טודרוס: עסען! עסען! שריי פון היינט ביז מארגען עסען, אז מען גיעט אבער פארט נישט. איך אליין, גלויב מיר, וואלט אויך עפעס געגעסען.

איציק: וואס הייסט מען גיעט נישט? מען מוז געבען! געה זאג דער בעל-הביתטע פונ'ם האטעל, זי זאל נאך בארגען קאטש איין מיטאג.

טודרוס: זי וויל אונז שוין מעהר נישט געטרויען.

איציק: זאג איהר, אז מיינם א רייכער פעטער וועט באלד שטארבען. איך וועל בעקומען א גרויסע ירושה און וועל איהר דאפעלט בעצאהלען.

טודרוס: איך האב איהר דאס שוין הונדערט מאל געזאגט, אבער זי ענטפערט, אז דער פעטער שטארבט שוין 3 חדשים און איז נאך אלץ נישט געשטארבען.

איציק: וואס דען טהוט מען? אוי ביזטו א בהמה! מען טהוט מיט דער בעל הביתטע, אזוי ווי איך טהו מיט מיידעל וואס קומט מיך מאהנען פאר וועש. דו קענסט נאך נישט די ווייבער, מען מאכט זיי א הנדעל, א קאמפלימענטעל, פערגעסען זיי דערנוייל צו מאהנען.

טודרוס: ברודער, דאס מאכל עס איך נישט! ערשטענס קען איך מיט קיין אשה נישט טרייבען קיין כטעות, ווייל מיין יצר הרע האט פיינט צו שפעטען, צווייטענס, ווייל די בעל־הביתטע ווארפט

אויף דיר אנאייגעל און מיך קען זי גאר נישט אנקוקען. פאר וואס־זשע שארסטו דיך צוזן איהר נישט צו? (איציקעל פייפט זיך צו.) פייף נישט איציק. ווייל אין א יודישער שטוב טאר מען נישט פייפען.

איציק: מילא וואס דען זאל איך טהון, זאל איך אפשר גאר נישט עסען?

טודרוס: נו און פייפען איז דען א מיטעל געגען הונגער? פייפען קומט צו נוץ די שקצים אין טעאטער, ווען זיי ווילען ארויסרופען דעם קאמיקער, אבער...

איציק: אבער עסען וויל איך דאך פארט, עסען! גוואלד! וואס טהוט מען?

טודרוס: וואס הייסט, וואס מען טהוט? מען טהוט דאסזעלבע וואס איך טהו. איך אליין בין אויך הונגעריג, אז דער רוח נעמט מיך אוש שיער צו.

איציק: נו, וואס־זשע טהוסטו?

טודרוס: איך מאך מיט די ליפען.

איציק: דיר זענען איצט גאר ווערטליך אין זינען? ביזט דאך פארט נישט קיין נאר, הלעוואי עפעס אוים א שעהנעם ליגען, אבי מיר זאלען איבערקומען דעם טאג און מארגען בין איך געלאדען צו מיין כלה.

טודרוס: אז וועסט געהן זאלסטו נור אין מיר נישט פערגעסען. איך בין דאך דער גאנצער שדכן, קיין שדכנות געלד וועל איך דאך אוודאי נישט נעהמען, זאל איך ווענינגסטענס געבען דיר געניסען א חיי שעה.

איציק: הער שוין אויף צו טענה'ן, ווייל איך עם דיך אויף מיט די ביינער.

טודרוס: אזוי די עסט שוין מענשענפלייש (אב).

איציק: איך בין שוין איצט זאט מיט דער מארגענדיגער וויזיט! כ'לעבען ער איז אן אנשטענדיגער, רייכער בעל-הבית, א גראבער יונג און האט א קליינשטעדטעלדיגע מויד, וואס הארט מיך אז איך וועל ווערען א חתן אויף עטליכע שעה איך זאל נאר אויסצאפען די עטליכע גולדען איך זאל קאנען מאכען א פליטה פונים שטעדטיל? ווייל איך האב מורא איך וועל דא מיאוס אבשניידען, אוי! אוי! און דא בין איך איך מיטען דרינען פערליעבט, און דא בין איך הונגעריג, אוי, א ביטער מאזל צו זיין פערליעבט און הונגעריג!

I.

מענסט דאס ויעסע גלויבען אויך
אז איך האב דיך נישט פערגעסען
דיך צו ליעבען האב איך קיין כח
ווייל איך האב נאך נישט געגעסען
} ביס

II.

געדענקסטו נוט די צייט פון פריהער
ווען מיר זענען ביידע געזעסען
איך וואלט דיך איצט אויך צוגעדריקט צו מיר
נאר ערשט נאך דעם עסען
} ביס

III.

איך בין אומעדוג אהן דיר אליין
אויפין הערצען טהוט מיך פרעסען
איך וואלט געטאנצט ווען איך זאל דיך זעהן
נאר קיין מאנן געהט נישט פאר קיין עסען
} ביס

(אויפטריט טודרוס מיט עסען).

טודרוס: קוים מיט צָרות און מיט לייד האָב איך געפּועל'ט בּיי דער בּעל-בּית'טע ז' זאָל מיר געבּען דאָס מיטאָג. ז' האָט מיר געזאָגט, אַז קוים שטאַרבּט נישט דער פעטער בּאַלד, אַזוי מעגען מיר אויסגעהן פאַר הונגער ווייל עס קומט איהר שוין איין פערמעגען. נאָר פריהער מעגסטו דיך גיהן וואַשען, איך האָב מיך שוין געוואַשען אין קעך.

איציק: העָ, וואָס הער איך דיך, אַבּי איך האָב אַצינד עסען, אויף מאָרגען זאָל זיך גאָט זאָרגען. (ער זינגט גערעכסטו גוט).

טודרוס: דאָס איז גוט נאָכ'ן בּענטשען! פון דעסטוועגען איציק'ל וואָלט איך דיך געראַטען זאָלסט נישט עסען ווייל עס איז נישט פריש. איך האָב געזעהען ווי ז' האָט עס צונויפגעטראָגען פון עטליכע טעג ווי עס שטעהט בּיי איהר פערשימעלט, ווייל די וואָס צאָהלען איהר מוז מען גוט עסען געבּען, און די וואָס נעהמען אויף בּאָרג, גיט ז' וואָס עס בּלייבּט איבּער פון עטליכע טעג! איך ראַטה דיך זאָלסט נישט עסען וואָרים דו בּיזט אַ פערצערטעלט קינד און דו האָסט אַ איידעלען מאַגען.

איציק: שאַט נישט, שאַט נישט.

טודרוס: געדענקשע איך זאָל נישט שולדיג זיין, דאָס געזונד איז טייערער, דער דאָקטאָר וועט דיך טייערער קאָסטען וויפיעל דאָס גאַנצע מיטאָג בּעטרעפט.

איציק: וואָסזשע דען זאָל איך טהון צו אַלע רוחות, אַז איך האָב אַ שרעקליכען אַפּעטיט.

טודרוס: הער דעם אַפּעטיט ווי דעם קוטער און די פאָלג בּעסער מיין עצה.

איציק: אַזוי וואָס?

טודרוס: גיב עס מיר אַוועק.

איציק: עס שאַט דאָך אָבּער.

טודרוס: מיר שאַדט נישט! דאָס קען נאָר שאַדען אונזערע דייטשע מאַנגעגדלעך ווי דו האָסט, אָבער מיין מאַנגען איז שוין אויסגעאַרבייט. אַז ער האָט געקענט פערטראָגען דעם פליישקוגעל מיט רינדערן שמאַלץ וועט ער דאָס אַוודאי קענען פערטראָגען.

איציק: נאַ, נאַשע דיר... אַ מכּה.

טודרוס: איציקל האָב רחמנות אויף דיינע יונגע יאָהרען, עס האָטש קיין סך נישט. לאָז עפּיס איבער פערגעס נישט אַז דיין טאַטע איז געשטאָרבען האָט ער דיך איבערגעלאָזט אויף מיינע הענד און האָט מיר אָנגעזאָגט טודרוס... דו ביזט מיין געטרייער דיענער פון לאַנג, דו ווייסט ווי מיין איציקל איז ביי מיר ערצויגען, היט איהם אָב און דיך אַליין, נו גענוג! גענוג!

איציק: נו דערציהל ווייטער! וואָס נאָך האָט ער דיר אָנגעזאָגט פאַרן טויט?

טודרוס: איך געדענק נאָך ווי היינט ווי דיין טאַטע האָט דאָרט וועהסטו פונקט ווי דאָס בעטיל שטעהט (איציק קוקט, טודרוס חאפט אוים און עסט).

איציק: נו נו?

טודרוס: ער האָט מיר אָנגעזאָגט אַז דו זאָלסט דיך מיט מיר טיילען מיט יעדען ביסען צום סוף ווען איך אַז ס'וועט מיר גאָר נישט בלייבען.

איציק: דערצעהל, דערצעהל ווייטער.

טודרוס: נאָך אַ תּענית איז שווער צו רעדען, אַהאַ איך הער שוין דאָס קול פונ'ם שניידער, ער געהט שוין דו זאָלסט איהם.

(אויפטריט שניידער).

שניידער: ווי איז המן, אַט איז ער דאָ, און גוט וואָס איך האָב אייך געטראָפען! איך זאָג אייך נאָך אַמאָהל בעצאָהלט איהר מיר נישט פאַר מיינע אַנציגע וואָס איך האָב אייך געמאַכט.

איציק: אַט באַלד וועט דער פעטער שטאַרבען, וועל איך אייך שוין צאָהלען.

שניידער: מַה לָּבָן הַיּוֹם? וָואס מִיר פֶּעטֶער. וָוער מִיר פֶּעטֶער? אִיךְ וַוארְט שוֹין גֶענוּג, דָאס אִיז אַ תִּירָץ פַאר דִי בֶּענְטְשְׁלֶעכְט! בֶּעצָאהלְט אִיהר מִיר נִישְׁט אַצִינְד אַזוֹי וָועל אִיךְ מַאכֶען אַ גֶעוַואלְט אַז מֶען וָועט זִיךְ צוּנוֹיפְלוֹיפֶען פוּן אַרְבַּע מִיסְעם בֶּעוֶוען.

טודרוס: מִילָא פַאר אַייעֶר שְׁרַייעֶן שְׁרֶעק אִיךְ מִיךְ נִישְׁט, אָבֶּער נָאר פַאר אַייעֶר לָשׁוֹן קוֹדֶשׁ הָאבּ אִיךְ מוֹרָא אִיהר וָואלְט נִישְׁט וֶוערֶען אַ רָב אִין אַ קְלַיין שְׁטֶעדְטִיל.

שניידער: קַאטָעוֹת אוֹיף אַ זַייט, אִיךְ רַיים פוּן דִיר אַרָאבּ מַיין רָאק וֶועסְטוּ בְּלַייבֶּען בְּקַלוּת ראש.

איציק: וַוייסְט אִיהר וָואס? מַאכְט מִיר נָאךְ אַיין אִיבֶּערְצִיהֶער וָועל אִיךְ אַייךְ שוֹין אִין אַיינֶעם בֶּעצָאהלֶען.

שניידער: לֹא מְדוּקְצָיךְ וְלֹא מֵרוּקְצָיךְ, אִיהר שִׁיט מִיר נִישְׁט קֵיין וַאלְץ אוֹיף מַיינֶע וואוּנְדֶען, אִיךְ טְרֶעט אַייךְ נִישְׁט אָבּ בִּיז אִיהר וָועט מִיר נִישְׁט גֶעבֶּען מַיין הַנְשָׁמָה לָךְ.

איציק: (צו טודרוס) נוּ וָואס שְׁוַואנְסְטוּ אִיהם?

טודרוס: אַנוּ זַייט אַזוֹי גוּט און וַילֵךְ.

שניידער: וְיִתֵּן לְךָ ווִילְסְט מִיךְ נָאךְ אַרוֹיסְטְרַייבֶּען? אִיךְ רַיים דִיר אַרָאבּ דִי בָּארְד עַד פְּרוּטָה אַחֲרוֹנָה, דָא בְּלַייבּ אִיךְ, דָא הַאלְט אִיךְ שַׁבָּת.

טודרוס: חָאלִי דִיךְ אַנִידֶער!

(אויפטריט שיסטער).

שיסטער: נוּ נוּ אַזוֹי הֶעפְּטִיג!

טודרוס: אָט הָאסְטוּ דֶעם שִׁיסְטֶער דֶעם דַייטְשׁ.

שיסטער: ווִינְשֶׁע גוּטֶען אַפֶּעטִיט.

טודרוס: צוּ דַיין קָאפּ! אַפֶּעטִיט אִיז דָא גֶענוּג נָאר עֶסֶען וֶועניג.

איציק: דַאנְקֶע! בִּיטֶע מִיט!

טודרוס: זאל דיך גאט אפהיטען איציק'ל האסט דאך אליין נישט, קוקב... אהן דעם בעל צדקה.

שניידער: יא יא צדקה תציל ממות רייס פון איהם אראב דעם ראק.

שוסטער: אלזא ווי געהט עס? האבען זי שוין איהרע ערבשאפט בעקומע...

טודרוס: נו דא מענה די דיך שוין אוים מיט איהם, דאס איז טיעף דייטש...

איציק: ניין, נאך נישט! זי וועלען ענטשולדיגען, איך האף מיט יעדען טא...

שוסטער: אבער איך ווארט שוין אזוי לאנג?

איציק: נון וואס קאן מען מאכען? מען מוז ווארטען?

שוסטער: אבער דאס איז צו פיעל, איך קאן שוין לענגער נישט ווארטע...

איציק: נו וואס איז צו מאכען?

טודרוס: קען נישט באמונה שלי.

שניידער: אם אין לי מי לי די חניאק די מיש דיך נישט.

שוסטער: וואס קימערט דאס מיך? זי האבען ביי מיר סחורה גענומ... אזוי מיסט איהר מיר בעצאהלען.

איציק: יא, ווען איך האב אבער נישט?

טודרוס: טאמער האלטען מיר איהם געסילוקט מיט א פאר אלטע... חאלעוועס?

שוסטער: מיין הערר דאס געהט מיך נישט אן, ווען זי מיר נישט יעצט... צאהלען זא ווערדען זי מיר געריכטליך צאהלען מיסען;

שניידער: אט אזוי, אט אזוי, זיי איהם מכבד.

איציק: זי שפאסען?

שניידער: אט אזוי טיעף דייטש?

איציק: זי שפאסען, מיין הערר!

שוסטער: אה ניין, איך זאגע עס איהנען אים פאלען ערנסט.

שניידער: גוט, גוט נאך טיעפער דייטש.

איציק: טודרוס, טאַטער וואַלסטו איהם געוועהן פון דאַנען צו פּטר'ן.

טודרוס: ער וועט דאָך אָבער מיין דייטש נישט פערשטעהן.

שוסטער: נון, וואס שווייגען זי? גלויבען זי דאס איך איהר נאר בין?

טודרוס: מיין הערר, נעהמען זי זיך דעם דרך.

שוסטער: וואס? מיך אַרויסשמייסען?

טודרוס: איהר זעהט ווי ער פערשטייט מיך. איך שמיעס אפּנים נישט דייטש?

שוסטער: איך זאָגע איהנען צום לעצטען מאהל צאהלען!

טודרוס: איך זאָגע איהנען צום לעצטען מאהל נעהמען זי זיך דעם דרך?

שוסטער: אַבער זייען זי ניכט זא קעק, זי קעקער קערל!

טודרוס: הערט, ער זאָגט מיר נאר אַוונס, וואס ס'איז מיאוס פאר א יודיש מויל צו ברענגען, ער מיינט אז איך פערשטעה נישט וואס ער זאָגט? אז דאס וואס איז אין דייטשען מיט א סגול איז אין יודישען מיט א פּתח.

שוסטער: ניין איך בלייבע דא, איך געה ניכט!

טודרוס: בלייב דא אויף צרות.

(אויפטריט משא מתן, גיב איהם).

משא מתן: האט איהר געהערט אזא משא מתן? אזוי פיעל יאהר בין איך בעל־הבית׳טע און האלט דאס האטעל, האט זיך מיר אזא משא מתן נישט געטראָפען, זיצען זיך אויף מיין קאָפּף און איך זעה קיין גרייצער נישט, וואס שווייגסטו באַלערע מיינער?

גיב איהם: גיב איהם.

איציק: נאר אהן געוואלד, איהר האט אזוי פיעל געוואַרט וועט איהר נאך אביסעל וואַרטען, דער פעטער וועט באלד שטאַרבען, וועל איך אייך אָבגעבען דאפּעלט, איהר מעגט מיר גלייבען אויף מיין נאמנות.

משא מתן: אייער נאמנות? מיר קענען שוין אייערע משא מתן'ס, איהר

װענט נאר א צװאנגער אבער אז עס קומט צו צאהלען איז קײנער נישטא אין דער הײם. גיעט מיר מײן געלד און ציהט אײך ארױס פון מיר, איך זיך נישט אװינגע משא מתנים, װאס שװײגסטו באלערע מײנער!

גיב איהם: גיב איהם.

טודרוס: אט דעם משא מתן, װאס שװײגט ער און לאזט אזא שעהנע אשה זיך אױסרײסען דעם האלדז?

משא מתן: חוזק! די פליאסקעדריגע די, דיר װעל איך געבען אזױנס װאס דו האסט עס נאך קײנמאל נישט געהאט! די שקרון די לײגנער די האסט דאך מיר צוגעזאגט נאלדענע משא מתנים. אז דער יונגער מאן איז רײך און מיר װעלען אױך רײך װערען דורך איהם. איך בין שױן אײך מוחל דעם גאנצען משא מתן, בעצאהלט מיר נאר און געהט אײך, האט איהר געהערט! װאס האט איהר צו מיר? װאס שװײגסטו באלערע מײנער!

גיב איהם: גיב איהם.

טודרוס: מילא, איהר דארפט דאך נישט שרײען, װארן פערשטעהט איהר מיך, איהר קענט נאך ארײנפאלען אין אן אומגליק! פארװאס האט איהר איהם נישט געגעבען קײן פריש עסען! איהר װײסט נישט אז דאס איז אײן עדעל משא מתנדיל און אז עס װעט איהם שאטען װעט איהר שולדיג זײן, איהר װעט נאך האבען א גאנץ פראצעס אױף זיך, איהר זעהט װי ער קנײטשט זיך?

משא מתן: קוק נאר אן דעם פליאסקעדריגע, ער רעדט נאך אז בײ מיר איז נישט קײן פריש עסען, דאס װעט נאך קײנער נישט דערלעבען איך האלט שױן ברוך השם דאס האטעל צעהן יאהר און קײנער האט נאך נישט געזאגט אזא, אזא, װאס שװײגסטו באלערע מײנער!

גיב איהם: גיב איהם.

איציק: (קנײטשט זיך) אױ דער בױך

טודרום: וָועה איז מִיר!

משא מתן: קוּק נָאר אָן ווִי עֶר קְרוּמְט זִיךְ. צוּ נֶעמֶען הָאט עֶר זִיךְ נָאר נִישְׁט גֶעקְרוּמְט. אַט גֶעהט גֶעבִּיךְ דָאס מֵיידֶעל פוּן דֶער וָועש און נָאךְ בַּעַל הוֹבוֹת. עֶס קוּמְט זַיי אַזוֹי פִּיעל גֶעלְד.

טודרום: דָאס אִיז נִישְׁט אַייעֶר מַשָּׂא מַתָּן, דָאס אִיז שׁוֹין אוּנְזֶער זַאךְ. אִיהר וָועט אַייךְ שׁוֹין פֶערְעֶנְפֶערֶען, דָאס עֶסֶען הָאט אִיהם גֶעשַׁאט. גֶעה אִיצִיקֶעל רִיה דִיךְ אוּים און אִיךְ וָועל גֶעהן נָאךְ אַ דָאקְטָאר.

(אויפטריט קאהר בעל חובות).

קאהר: וָואס וָועלֶען מִיר דָא אוּיסְזִיצֶען
וָועלְכֶע שְׁוַוארְצֶע יָאהר,
אוּנְז לָאזְט עֶר דָא אוּיסְשְׁווִיצֶען
קְרַאנְק מַאכְט עֶר זִיךְ נָאר.
עֶר פֶּעסְטָעט זִיךְ ווִי אַ רַייכֶער מַאן
עֶר מֵיינְט מִיר וָועלֶען הִינְד,
אַז עֶר וָועט אוּנְז נִישְׁט צָאהלֶען פַיין
וָועט וָועה אִיהם זַיין און ווִינְד. } ביסט
וואו אַהִין ווִיל עֶר גֶעהן?

איציק: אוֹי... אוֹי, אוֹי, אוֹי, פַיין בוֹיךְ. (אב).

קאהר: נַא וָואס זָאגְט אִיהר צוּ דֶעם שְׁווִינְדְלֶער
אוֹי, אוֹי, אוֹי, אוֹי!
אַט וָועהט נָאר דֶעם אַט וָועהט,
אִיהם וָועט נִישְׁט גֶערָאטֶען
עֶר מֵיינְט עֶר הָאט זִיךְ אוּיסְגֶעדְרֶעהט,
נָא וָואס עֶנְפֶערְסְטוּ נִישְׁט.

טודרום: אוֹי ט, גֶעהט אַייךְ. אוֹי ט, ט, ט!

שניידער: אִיךְ רַייס פוּן דִיר אַרָאב דֶעם רָאק

שוסטער: און אִיךְ מַיינֶע שׁוּהֶע.

משא מתן: מיין משא מתן גיב די חניאקן!

אלע: מיר געבען דיר קיין רוהע.

טודרוס: אנו...

כאהר: וואס וועלען מיר דא — א. ז. וו...

טודרוס: הרחמן היא יזכנו.

שוסטער: וואס זאגט ער דארט?

שניידער: ער זאגט אונז אלע אינאיינעם ישקנו.

משא מתן: איך געה, ווארט, ווארט, וועסט האבען א משא מתן! (אב מיט גיב איהם).

שוסטער: ווארט, ווארט! וועסט זעהן דא קעקער, קעקער קערל! (אב)

שניידער: הללוהו כל צבאם, אלע הינד זאלען מיט דיר האנדלען. (אם).

(אויפטריט זאפיע).

זאפיע: געהט, געהט, נאר איך בלייב דא, נאר הער אויף צו אויקען טודרום.

טודרוס: אה די ביזט עס? נו צו דיר בין איך שוין נאכ'ן בענטשען.

זאפיע: וואו איז איזאק?

טודרוס: זאק? מארגען קענסטו איהם רופען טארבע, ער איז געוועזן א ציטערדיג קינד, איהם האט מען שטענדיג גערופען איציקעל.

זאפיע: נו וואו איז ער ערגיץ אוועקגעגאנגען?

טודרוס: איך וועל דיר זאגען, דו ביזט דאך אוודאי איהם געקומען מאנען געלד פאר דער וועש וואס דו האסט איהם אויסגעוואשען און אויפגענעהט, זאג איך דיר אז ער איז נישט געזונד.

זאפיע: ניין, איך בין איהם נישט געקומען מאנען געלד איך האב איהם נאך געבראכט געלד.

טודרוס: אויב אזוי, איז ער געזונד, איציקעל דו מעגסט ארייגקומען, ווי אזוי זאל איך איהם זאגען, ווער דארף איהם?

זאפיע: וָאפִּיֶע!

טודרוס: אִיצִיקָעל קוּם אַרַיין, דִי רָאפְּיֶע אִיז דָא.

איציק: (פון אינווייניג) אַ דֶעפֶּעשֶׁע פוּן מַיין אֶנְקֶעל אַז עֶר אִיז גֶעשְׁטָארְבֶּען?

טודרוס: נֵיין, דַוְקָא אַ לֶעבֶּעדִיגֶע.

(אויפטריט איציק)

איציק: אָה וָאפִּיֶע וָואס מַאכְסְטוּ? טוּדְרוּס גֶעה אַרִיבֶּער אִין דֶער צוּקֶערְנְיֶע אוּן קַאפּ אַרִיבֶּער עֶטְלִיכֶע שְׁטִיקְלֶעךְ בֶּעקֶערַיי אוּן אַ פְלַאשׁ וֵויין.

טודרוס: וָואס הֵייסְט קַאפּ? בַּיי דִיר כַאפְּצִיךְ עֶם עֶפִּים אַזוֹי גְרִינְג?

איציק: גֶעה נֶעם אַרַיין.

טודרוס: דוּ מֵיינְסְט עֶם עֶרְנְסְט?

איציק: אִין עֶרְנְסְט, נוּ גֶעה!

טודרוס: נוּ אוּן דִי מַמְתַּקִים? מִי יְשַׁלֵּם?

איציק: גֶעה עֶר וֶועט דִיר גֶעבֶּען אָהן גֶעלְד, עֶר אִיז אַ גוּטֶער מֶענְשׁ.

טודרוס: אִיךְ בִּין מְסוּפָּק, ווייל דָאם לֶעצְטֶע מָאל וֶוען אִיךְ בִּין גֶעוֶועהן בַּיי אִיהם הָאט עֶר מִיר נִישְׁט גֶעוָואלְט גֶעטְרוֹיעֶן אוּן פְרֶעגְט מִיךְ נָאךְ אַלֶץ צִי דֶער פֶעטֶער וֶועט נָאךְ נִישְׁט הָאבֶּען גֶעשְׁטָארְבֶּען וֶועל אִיךְ אַלַיין פָאהְרֶען מִיט דֶעם מַלְאַךְ הַמָּוֶת'עֶר זָאל בַּיי אִיהם דִי נְשָׁמָה צוּנֶעהמֶען, הַיינְט וָואס זָאגְט מֶען צוּ אִיהם אַז דֶער לֶעבְּט נָאךְ אוּן מִיר וֶוענֶען מֵתִים.

איציק: נוּ גֶעה גֶעה, וֶועסְט אִיהם שׁוֹין עֶפִּים פָארְזָאגֶען.

טודרוס: שְׁרַייבְּזֶשֶׁע אִיהם חָאטְשׁ אַ קְווִיטֶעל בְּפֵירוּשׁ, עַל הַחֶשְׁבּוֹן נוּ סַךְ הַכֹּל אַזוֹי פִיעל בֶּעט טוּדְרוּס אוּן גֶעלְד וֶועט אִיהר הָאבֶּען עָלָיו הַשָּׁלוֹם אַז דֶער פֶעטֶער וֶועט הָאבֶּען דִי מַפָּלָה – אִיצִיקְ'ל.

איציק: (שרייבט) נָא אוּן גֶעה!

טודרוס: וָואס הָאסְטוּ דָא גֶעשְׁרִיבֶּען? נוּ ווִי אִיז דֶער נָאמֶען אִיצִיקְ'ל?

איציק: גֶעה גֶעה זָאג אִיךְ דִיר מַאךְ קֵיינֶע גֶעשֶׁעפְטֶען! נוּ וָאפִּיֶע! אָנָא בַּעַל

חוֹב ווִי דוּ בִּיזְט אִיז מִיר וָועהר אַנְגֶענֶעהם, דָאס וָואס דוּ מָאהנְסְט בַּיי מִיר הָאבּ אִיךְ דִיר שְׁטֶענְדִיג צוּ גֶעבֶּען, טְרַייֶע לִיעבֶּע,קֶענְסְטוּ בַּיי מִיר שְׁטֶענְדִיג פִינְדֶען.

טודרוס: מֶען זָאל קֶענֶען אַלֶע בַּעל חוֹבוֹת מִיט דֶעם סִילוּקְ׳עֶן וָואלְט אֲפִילוּ נִישְׁט שְׁלֶעכְט גֶעוֶועזֶען.

איציק: גֶעה, גֶעה שׁוֹין!

טודרוס: אִיךְ גֶעה שׁוֹין... עֶס זָאל זַיין צוּ אַ רְפוּאָה. (אב)

זאפיע: זֶעהסְטוּ ווִי גוּט אִיךְ בִּין דִיר? אִיךְ הָאבּ דִיר אוֹיפְגֶענֶעהט וֶועשׁ, אוּן חָאטְשׁ דִי מַאמֶע שְׁרַייט אוֹיף מִיר אוּן שִׁיקְט מִיךְ אַלֶע טָאג מָאגֶען, פוּנְדֶעסְטְוֶועגֶען בְּרֶענְג אִיךְ דִיר נָאךְ גֶעלְד!

איציק: לַאנְג לֶעבֶּען זָאלְסְטוּ! הָאסְט מִיר ווִידֶער גֶעבְּרַאכְט גֶעלְד? אִיךְ דַארְף טַאקֶע נֶעטִהִיג הָאבֶּען, מַיין הֶערְצֶענְס פְרַיינְדִין, לָאז נָאר דֶער פֶעטֶער שְׁטַארְבֶּען, פֶערְשְׁטֶעהְסְטוּ, ווַייל עֶר אִיז קַארְג עֶר הָאט אַ סַךְ גֶעלְד, נָאר בַּיים לֶעבֶּען ווִיל עֶר גָאר נִישְׁט גֶעבֶּען, שְׁטַארְבְּט עֶר אָבֶּער, אַזוֹי בִּין אִיךְ דֶער אַיינְצִיגֶער יוֹרֵשׁ אוּן מִיר וֶועלֶען קֶענֶען פֶּער־רַייבֶּען אוּנְזֶער צִיעל. עֶס הֵייסְט מִיר וֶועלֶען קֶענֶען בֵּיידֶע גְלִיקְלִיךְ זַיין.

(זאפיע, איציק זינגען).

זאפיע: אוֹי! עֶס זָאל נָאר אֶמֶת זַיין,
יָא מֶעג אִיךְ דִיר דָאס גְלַייבֶּען אוֹיף גֶעווִיס
וָואס גִיבְּסְט מִיר פַאר אַ גַארַנְצִיֶע

איציק: דָאס מֶענְסְטוּ מִיר גְלַייבֶּען אוֹיף גֶעווִיס
דָאס שְׁוֶוער אִיךְ דִיר הֵיילִיג צוּ.

זאפיע: יָא שְׁפֶּעטֶער קֶענְסְטוּ אָבֶּער זָאגֶען —
וָואס הָאבּ אִיךְ גֶעטְהוּן,
וָואס טוּיג עֶס מִיר,

איציק: נײַן, שפּעטער װעל איך דאָס נישט זאָגן —
אַ גאַראַנציע אָט האָסטו דיר,

בײדע: אַ גאַראַנציע (קושען זיך, ביסס).
איך האָב דיך ליעב ביז אין גרוב.

זאַפּיע: יאָ אַז מען איז אָרעם זאָגט מען אַלעס צו —
צו האַלט מען װאָרט אַז מען װערט רײַך,

איציק: דער װאָס האַלט קײן װאָרט אַז ער זאָגט צו,
דער איז נישט װערט צו װערען רײַך.

זאַפּיע: יאָ שפּעטער, א. ז. װ...

(אױפטריט טודרוס מיט װעניגער באָרד).

טודרוס: װעה איז מיר, אָט נעה מיר ברענגען אַביסעל װאַסער ראַטעװעט!

איציק: װאָס איז?

טודרוס: איך האָב געמײנט איהר זענט פאַרחלושט געװאָרען?

איציק: נו װאָס הערט מען?

טודרוס: דאָס הערט מען!

איציק: נו?

טודרוס: נו, נו!

איציק: װאָס הערט זיך, ער האָט דיר געגעבען?

טודרוס: נײן, ער האָט נאָך בײ מיר גענומען!

איציק: װאָס הײסט?

טודרוס: דו ביזט נאָך גערעכט? דו האָסט איהם יענץ נישט אָבגעגעבען און װילסט שױן ער זאָל דיר געטרױען װײטער? װי עס איז האָב איך שױן געכאַפּט דעם פּסק, מײן שטיקעל באָרד איז שױן דאָרט פאַר אַ משכון.

איציק: נו בלײַבושע דאָ, דו מעגסט דיך דאָ לעגען שלאָפֿען און איך גײה צום פּריץ; אַדיע זאַפּיע, אױפֿוויעדערזעהן. איך בין געלאַדען צום פּריץ אױף אײן אונטערהאַלט.

זאַפּיע: אַדיע, מײַן טהײַערער. (אב)

טודרוס: פֿאַהר געזונד איציקעל! נאָר פֿאַר'ן אַוועקפֿאָהרען לאָזטו מיר גאָרנישט איבער? גיב אַ קוק איך בלײַב דאָ אַלײן און דו וועסט דיך אַוודאי ווימען און דיך גוט אונטערהאַלטען. האָסטו נאָר מיט וואָס צו שפּיעלען?

איציק: וואָס דאַרף איך רעדן? דו ווײסט נישט אַז צו קאָרטען בין איך די ערשטע בריאה? עס קען נאָך זײַן איך זאָל אַהײם ברענגען אַ געווינס.

טודרוס: יאָ איך זעה אַרוים דײַנע גליקען! נאָר לאָז מיר חאָטש איבער עפּיס צו נעהמען אין מויל אַרײַן.

איציק: האָסט דאָך אַוודאי איבערגעלאָזט אַ שטיקעל פֿלײש פֿון מײַן מיטאָג? נו עס אױף דאָס שטיקעל קאָפּ וואָס ס'איז איבערגע־בליבען. (אב)

טודרוס: מיר לאָזט ער דאָס שטיקעל קאָפּ. וואָס ס'איז איבערגעבליבען! אַ שײַן ביסעל קען איבערבלײַבען פֿון אַזוינע הונגעריגע וועלף ווי מיר. אוי וואוילע מסחרים מאַכען מיר דאָ אין שטעדטעל. פֿאַרשולדיגט וועגען מיר איבערן קאָפּ, די בעל חובות מאַהנען און מיר שווינדלען, נור ווער ווײסט צו דער שווינדעל וועט אונז געראָטען? מען דאַרף זיך זעהן בעצײַטענס אַרויסריקען פֿון דעם שטעדטיל, וואָרן מיר קענען נאָך פֿערפֿאַלען ווערען אין קרימינאַל, גאָט ווײסט וואָס דער סוף וועט זײַן, און דאָ איז נישטו מיט וואָס אַ טאָג צו איבערקומען! נו וואָס טהוט מען! הונגעריג בין איך ווי אַ הונד, איך וועל מוזען טהון וואָס מײַן טאַטע האָט געטהון, ער האָט נישט געהאַט אַמאָל קײן וועטשערע, האָט ער זיך געלײגט שלאָפֿען, נישטאָ פּאַפּאַ געה לולו! חאַ חאַ חאַ! געהט זיך אונטערהאַלטען שפּיעלען אין קאָרטען.

ער וועט שוין דערווייל ווי עס וועט זיין א גוטע וועטשערע האבען, און דערצו אפשר א טריפה'נע? דען זיין מאגען האלט דאך גאר נישט פונים שלחן ערוך, און מיר לאזט ער א קאפ וואס עס בלייבט איהם איבער.

(טודרוס זינגט).

I.

עס איז א וויסטע וועלט איהר ווייסט פארוואס
איך בין אזוי בייז דאריבער,
דאס בעסטע קומט דעם בעלי הבית
און דעם משרת א קאפ וואס בלייבט איבער. } ביסם

II.

פיעל ווייבעלעך טהון אויך נישט גלייך
מען מעג אויף זיי בייז זיין דאריבער,
פרעמדע נעבען זיי ליעבע א סך
און דעם מאן א קאפ וואס בלייבט איבער. } ביסם

III.

אין טעאטער קומט די גאנצע וועלט —
מען מיינט די אקטערען ווערען רייך דאריבער,
נאר די שפעזען נעמען צו דאס גאנצע געלד —
און די אקטערען א קאפ וואס בלייבט איבער. } ביסם

טודרוס: נו, נישטא פאפא נעה לולו! נו שלאף! אוי שעהנע מחרים פיהרען מיר דא איציקעל, נא דיר א דייטש מיט א עוות מחוצף פנים קעקער, קעקער אהין, קעקער אהער און קיין געלד איז אלץ נישטא, און דער שניידער מיט זיין לשון קודש מאכט מיר גאר דעם טודט און די בעל־הבית'טע מיט דעם משא מתן אוי איז נוט. שלאף טודרוס, ליין קריאת שמע און לייג דיך שלאפען. (געשיהט)

(אויפטריט גייסט טודרוס'ס באבע).

באבע: מיין טייער איינינקעל טודרוס! אזוי ווי איך האב געהערט אויף
יענער וועלט דאס זיפצען און דיינע צרות, בין איך געקומען דיר
ברענגען א גוטע עצה צו דיינע דאגות, דאס איז א מיטעל צו דיינע
בעל חובות, אז ווי דערקוטשען שטארק, — אין דער פריה אז דו
וועסט אויפשטעהן וועסטו געפונען צוקאפענס א שופר'ל און אז די
בעל חובות וועלען קומען און וועלען אויף דיר אנהויבען שרייען,
זאלסטו ארויסחאפען דאס שופר'ל און איהם טהון עטליכע בלאז אין
אויער וועט ער אנטלויפען, און שלאף געזונד מיין ליעב איינינקעל לאז
אויף דיר קומען מיין טאטענס שלאף! (גייסט אב)

ענגעל האהר: דו נארישער מענש וואס לעבסטו אויף דער וועלט —
דו פלאגסט דיך אומזיסט אויף דעם ביסעל געלד,
מיט שווינדעל קען מען נישט אויף דער וועלט עקזיסטירען —
דו טהוסט דיך נאר אומזיסט פערפיהרען,
יא, יא, דו ביזט שוין פערלוירען —
פאר א שווינדלער ביזטו נאר געבוירען,
שטעה אויף דו שווינדלער און מאך דיר דיין קונץ —
דו זאלסט נישט דארפען צאהלען דאס ביסעלע מינץ.

פארהאנג.

ענדע פון ערשטען אקט.

צווייטער אקט.

(אויפטריט איציק'ל זינגט).

I.

איציק: (אליין) אדיע מיינע קערטלעך
איך מוז זיך פון אייך שיידען
אין מיין גרעסטער נויטה
טיילט איהר מיר צו ליידען
איך האב געמיינט אז די קערטלעך
וועלען מיך פון די שולדען אויסקויפען
יעצט זעה איך ארום אז איך מוז אנטלויפען } ביסס

II.

אדיע עס איז שוין אנ'עק
דורך אייך קערטלעך מוז איך פון דאנען אוועק
א יעדען גרייצער וואס איך טוה ערגעץ דערטאפען } ביסס
טהוען די קערטלעך ביי מיר אויסכאפען

III.

נאך אויף איין זאך האב איך געשטעלט
צו מיין דארפם כלה וואס איך געה יעצט בעקומען פריש געלד

פֿאַלס איך װעהר װערט דאָרט פֿערשיט און קריעג אויך נישט קיין צאָל
האָב איך מורא איך זאָל נישט דאַרפֿען געהן אין קרימינאַל | ביסס
יעצט װאָס זאָל איך טהון
אין די קאָרטען העלפֿט נישט קיין בעמיהען
די שולדנער װעלען באַלד קומען | ביסס
און קיין געלד האָב איך נישט

(אויפֿטריט שניידער).

שניידער: איהר האָט אָבער יאָ
איציק: איך האָב אָבער נישט

(אויפֿטריט טודרוס בלאָזט פֿון אַ שופר).

טודרוס: אַט האָסטו געלד טררר...
שניידער: פֿערבלאָז מיך נאָר נישט טררר. אײַ אײַ אײַ
טודרוס: ער רעדט נאָך עס איז נישט גוט
שניידער: איהר מעגט מיך חר נדראָן פֿון היינט ביז מאָרגען
איציק: איך האָב אָבער נישט
פֿון היינט אָהן זאָלט איהר מיר מעהר נישט באָרגען
טודרוס: װערען זאָלסטו דערשטיקט אין דערװאָרגען (טודרוס בלאָזט)
שניידער: הרי את מקודשת לי
קומען זאָל איך ביידע צו (אב)
איציק: װאָס איז דאָ פֿאַר אַ נייעס
װאָס איז דאָ געשעהן
טודרוס: עס איז מיר אַרוים מיין חיות
מיין באָבע איז ביי מיר די נאַכט געװעהן
צו חלום איז זי מיר געקומען
דאָס שװעהר איך דיר ביי מיין לעבען
אין די אויערן אַריין האָט זי מיר געטהון בּרימען

דֶעם שוֹפָר הָאט זִי מִיר גֶעגֶעבֶּען
און מִיט דֶעם שוֹפָר וֶועל אִיךְ דִי שוּלְדְנֶער
בֶּעצָאהלֶען דָאס בִּיסֶעלֶע מִינְץ
נָא. וָואס וָאנְסְטוּ צוּ מַיין בַּאבֶּעס קוּנְץ (בּיסס)

איציה: כְּלֶעבֶּען עֶס אִיז נִישְׁט שְׁלֶעכְט

טודרוס: עֶר אִיז שׁוֹין פֶערְטִיג. בַּיי אִיהם אִיז אַלֶעס רֶעכְט
אָבֶער הָאסְטוּ גֶעזֶעהן וִוי דֶער שְׁנַיידֶער הָאט בַּיי
מִיר גֶעשְׁפְּרִינְגֶען. } בּיסס

(אויפטריט שוסטער).

שוסטער: יֶעצְט בִּין אִיךְ גֶעקָאמֶען זִי זָאלֶען מִיר צַאהלֶען.
זָאנְסְט וֶוערְדֶע אִיךְ אִיהנֶען שֶׁעהן זָאגֶען.

איציה: אִיךְ הַאבֶּע אָבֶער נָאךְ קַיין גֶעלְד

שוסטער: וַוארוּם לֶעבֶּען זִי אוֹיף דֶער וֶועלְט.
אִיךְ נֶעם אַלֶעס וָואס זִי הַאבֶּען
אָדֶער אִיךְ שְׁלַאגֶע אִיהנֶען טוֹיד דַאס מַאן ווירְד
אִיהנֶען גְלַייךְ בֶּעגְרַאבֶּען. (טודרוס בלאָזט)
וַואס מַיינֶען זִי — זִי זִינְד אַ פִּיה (בּיסס)
מְהוּעֶן זִי וַואס זִי וָואלֶען
נָא וֶועהר מִיר שׁוֹין גֶעשְׁוָואלֶען

(טודרוס בלאָזט).

שוסטער: הֶער דָאךְ אוֹיף דִי לוּמְפּ

טודרוס: דִי בִּיזְט אַלֵיין אַ לוּמְפּ

שוסטער: צַאהלֶען צַאהלֶען... (אב)

(אויפטריט משא מתן, גיב איהם).

משא מתן: הָאט אִיהר גֶעהֶערְט אַזַא אוּנְגְלִיק
וָואס עֶס גֶעהט דָא בַּיי מִיר פָּאר
עֶס זֶענֶען גֶעקוּמֶען שְׁוִוינְדְלֶערְס אַ פָּאר

און מאכען אונז אזאלכע שקאנדאלען
וואס איז דאס פאר א מין קוואהלען (ביסס)
נעמט אייך פון א שופר אזא מין בראו
ער קען מיר נאך אויפוועקען דאס גאנצע הויז
נא וואס זשע שווייגסטו באלערע טייגער

גיב איהם: גיב איהם גיב איהם

טודרוס: צו ברעך איהם די ביינער

משא מתן: וועהמען?

טודרוס: טאקע אייער משא מתן

משא מתן: די כפרה זאלסטו זיין פאר מיין טאטענס טאטען (טודרוס בלאָזט)

משא מתן: אנבלאזען זאל מען אייך צום נייעם יאהר
דעם שווינדלער וועל איך אויסרייסען די בארד
עם זאל איהם נישט בלייבען קיין האר } ביסס

(טודרוס בלאָזט).

משא מתן: איך וועל מאכען א געשריי
איך וועל איהם לאזען אריינפיהרען אין דער פאליציי (געשריי פאליציי)

(אויפטריט קאָהר).

כאהר: וואס איז דא פאר א געשריי
נעמט איהם אלע אין פאטשט איהם אן
וואס איז דאס וואס ער בלאָזט אונז אן
ער ענטפערט נישט אויף אונזערע פראגע
גיב די פאליציי
פאליציי פאליציי
דארט וועלען מיר מאכען א געשריי.
א געשריי פאליציי

גערשריי פּאליציי יא יא יא (אלע אב)

טודרוס: נא וואס זאגסטו צו דער באבעם רפואה? איך האב שוין נישט קיין כח פאר לאכען.

איציק: וועהר א גוטע רפואה! יעצט וועל איך געהן לייען געלד און אז מען וועט מיך מאהנען וועל איך מיט דעם שופר בעצאהלען.

טודרוס: אוי איציקעל מען וועט דיר שוין נישט מעהר לייען קיין געלד דען די האסט דא אין שטעטיל א נאמען פון א גוטען שארלאטאן, און איך האב מורא אז מיט דעם שופר בעצאהלען וועלען מיר האבען א נאמען פון גוטע ליגנערס און גרויסע שווינדלערס. הער מיך נאר אוים איציקעל! דאס איז קיין צוועק נישט, מען מוז זעהן קריגען עפּיס געלד און זיך ארויסריקען פון דעם שטעטיל אויב נישט וועגען מיר אומגליקליך, איך וועל נאך דא בלייבען אהן דעם אנדערען שטיקעל בארד ווייל מיר וועלען נאך דא שלעכט אבשניידען.

איציק: נעבטען אין די קארטען איז מיר געגאנגען שלים שלימזל.

טודרוס: א פּנים איין אנדערס מאהל געהט איהם בעסער! ווייט איך קען דיך געהט דיר שלים שלימזל אין די קארטען.

איציק: יא וואס הערט זיך מיט דעם שידוך! ביזט געוועהן דארט!

טודרוס: נאך אמין געוועהן! מוזט וויסען אז דאס איז א קליין-שטעטעלדיגער ב"ב, א גראבער יונג, און האט א קליינשטעטעלדיגע מויד, יענטע דאס ווייב זיינס, געהט אין ספּאדעק און זי פיהרט דאס רעדעל, איך האב דיך פארגעשטעלט קליג רייך און געבילדעט, און פון דעם רייכען פעטער איז נאר קיין רעדע נישט! אוי אט געהט די זיעע רפואה און זי וועט אונז טרעפען אזוי אויסגעפּיצט, זאל איך זי אויך אנפלוישען!

איציק: ניין איך וויים שוין וואס איך האב מיט איהר צו רעדען!

(אויפטריט זאפיע זינגט).

זאפיע: אוי אוי אוי הער מיין וויינען און מיין געשריי
ביטער איז מיר און וועה,
מיין מוטער אוי אוי אוי האט מיך געשלאגען
און האט מיך געשיקט אז איך זאל דיר זאגען
ווי באלד די וועסט מיר יעצט קיין געלד געבען,
אזוי וועט זי מיך אין דער ערד אריין בעגראבען.
איך ציטער יעצט צו הויזע צו געהן צו איהר
זאג מיין טהייערער וואס וועט זיין מיט מיר.

איציק: וויין נישט מיין טהייערער געגוג מיט דיין געוויין,
לאז זיין שטיל.
עס וועט מעהר נישט געשעהן,
בעפרידינגט וועסטו שוין,
דא קריעגסט שוין דיין לאהן

זאפיע: אט דאס זאגסטו מיר
מעג איך עס גלויבען דיר.

ביידע: יא יא יא גליקליך וועלען מיר זיין
יא יא יא ערייכען אונזער פלאן,
גליקליך זיין אונזער פלאן יא גליקליך זיין.

טודרוס: דאס איז אביסעל א שווינדלער, דאס מיידעל איז וועבעך געקומען מיט א געוויין די מוטער האט זי געשלאגען אז מען זאל איהר געבען געלד נא האט ער זיך געשטעלט טאנצען און האט זי געמאכט טאנצענדיג.

איציק: נאר נישט וויינען! באלד וועלען מיר האבען א סך געלד וועלען מיר אלע בעצאהלען און מיר ביידע וועלען זיין רייך און גליקליך.

זאפיע: וואס ביזטו אזוי אויסגעפיצט? ווי אהין געסטו אדער פאהרסטו? זאג מיר, נאר מיך נישט אב ווייל די ווייסט דאך אז איך האב דיך אזוי

ליעב ווי מיין גאנץ לעבען, און צו דער מוטער איז געקומען דער שניידער אין האט געזאגט אז די ביזט א גרויסער שווינדלער.

טודרוס: ווען איציקעל זאל האבען שכל וואלט ער איהם אנגעקלאגט פאר עהרענבעלייידיגונג.

זאפיע: פיליכט ווילסטו אוועקפאהרען אזוי נעם מיך אויך מיט?

איציק: געה די נאר איך זאל דיך פערלאזען? ליעבער וועל איך איבערלאזען מיין פעטער די שולדען צו בעצאהלען. איך זאג דיר אז איך האב דיך אזוי ליעב ווי מיין לעבען.

זאפיע: ווי אהין נעמסטו יעצט?

איציק: (צו טודרוס) וואס זאגט מען איהר? זאל איך איהר זאגען אז איך געה א חתן ווערען?

טודרוס: זאל דיך גאט היטען! די ביזט אומגליקליך איך וועל בלייבען הונגעריג, טראכט אוים עפים א ליגען אבער געשווינד.

זאפיע: נא ווילסט מיר נישט זאגען ווי אהין די געהסט?

איציק: הער מיך אוים מיין טהייערע! איך האב דיר גאר נישט געזאגט אוי איך בין דאך גליקליך איך האב היינט ערהאלטען א דעפעשע פון מיין אנקעל איך זאל מיך אנפראגען נאלדענע דוקאטען און ענגלישע פונט שטערלינג ווי טהייער איז דער קורס.

טודרוס: (אפארט) אוי איז דאס א ליגנער, ער האט נישט א גרייצער אויף עסען אין רעד גאר פון גאלד.

איציק: האב איך צוריק דעפעשירט אז מיין אנקעל זאל מיר שיקען דאס געלד מיין ערבטהייל וואס מיר קומט נישט אין גאלד נור אין פאפיער געלד, ווי מיין אנקעל האט פון מיר די דעפעשע ערהאלטען איז ער גיפטיג געווארען און האט מיר צוריק דעפעשירט דאס די דעפעשע האט געקאסט זיעבענציג גולדען מיט זיעבענציג גרייצער. און

האָט מיר געשריבען אַ דעפּעשע אַז ווי באַלד איך וועל נישט נעמען קיין געלד אַזוי וועט ער מיר נישט שיקען קיין געלד.

זאפיע: לאָז ער דיר שיקען געלד, געלד איז בעסער, וואָס איז געלד איז דען שלעכט?

טודרוס: חלילה! ווער זאָגט דען אַז געלד איז שלעכט? נאָר ווי נעמט מען דערווייל עפּעס צו עסען?

איציק: איך האָב מיך איבערלעגט איך וועל נעהמען געלד און וועל דיר מאַכען אַ פּאָר גאָלדענע שיך.

טודרוס: חאַפּען זאָל אייך ביידע דער רוח.

זאפיע: יאָ מיין טהייערער עס איז מיר אַלעס רעכט, אָבער ווי אַהין געמסטו יעצט!

איציק: דער אָנקעל האָט מיר געגעבען צו פערשטעהן פאַר וואָס ער קען מיר נישט שיקען קיין פּאַפּיער געלד, דען אַזוי פיעל געלד וויעפיל ער דאַרף מיר שיקען דאַרף ער האָבען אַסך בויערן מיט אַ סך קאָסטענס אַז זיי זאָלען דאָס פּאַפּיער פּאַקען דרינען, און דאָס דאַרף זאַך קאָסטען אַ סך שפּעזען, און ער איז אַ גייציגער און וויל נישט מאַכען אַזוי פיעל שפּעזען ווייל דאָס געלד איז דאָך נייעס, דאַן שרייבט ער מיר ער מוז דינגען גרויסע וועגען דאָס פּאַפּיער אויפצולעגען און עס מיר צושיקען, און דער מאַנאַטה צייגט זיך עס זאָל זיין גרויסע רעגענס האָט ער מורא דאָס פּאַפּיער זאָל נישט ווערען נאַס.

זאפיע: זאָגושע מיר שוין ווי אַהין די ווילסט געהן, פאַר וואָס ענטפערסטו מיר נישט אויף דעם וואָס איך פרעג דיך?

איציק: יאָ, איך מוז יעצט אַריבער געהן צום באַראָן איך זאָל מיך מיט איהם פערגלייכען ער זאָל מיר וועקסלען דאָס געלד אויף פּאַפּיער, ווייסטו שוין וואו אַהין איך דאַרף געהן?

זאפיע: איך האָב מורא מיין טהייערער איציק אַז די נאַרסט מיך אָב. מיר דאַכט זיך אַז דאָס אין גאַנצען איז אַ ליגען.

איציק: נאָ בין איך שׁוין אַ ליגנער און איך וויל דיך אָבּנאַרען? וואָס מיר וועטמען נאָך האָב איך אָבּגענאַרט?

טודרוס: חלילה ער איז קיין ליגנער נישט. ער נאַרט קיינעם נישט אָב, נאָר די גאַנצע וועלט און זיך אַליין אויך.

זאפיע: נאָ, וואָס זאָל איך יעצט טהון? ווי אַזוי געהט מען צו דער מוטער אַהיים?

איציק: די געה דערווייל אַהיים און זאָלסט זאָגען די מוטער אַז איך בין געגאַנגען וועקסלען געלד, און באַלד וועל איך קומען און איהר אָבּצאָהלען צעהן מאָהל אַזוי פיעל, און זאָלסט איהר זאָגען אַז איך וויל מיט דיר הייראַטען און איך וויל ביי איהר איינליינען דעם נדן, און דערווייל זאָל זי מיר מאַכען צעהן דוצענד וועש און דיר אויך צעהן דוצענד וועש, און איך וועל איהר שׁוין צוזאַמען בעצאָהלען און מיר וועלען ביידע גליקליך זיין.

טודרוס: אַט וועקסעלט ער געלד און לאָזט זיך מאַכען וועש און האָט חתונה און איז גליקליך, אין דערווייל איז ער הונגעריג און איך לעבען איהם! דאָס הייסט אַ ליגנער אַז מען מעג איהם אין די צייטונג דריקען.

זאפיע: וועה מיין טהייערער אַז איך האָב מורא אַהיים צו געהן צו דער מוטער, פיליכט איז מעגליך אַז איך זאָל דאָ וואַרטען ביז די ווירסט אויסוועקסלען דאָס געלד און דערנאָך וועלען מיר ביידע אַהיים געהן צו דער מוטער.

טודרוס: (אפארט) זי וויל זיין קלוגער פון איהם, זי וויל שׁוין נישט אָבּטרעטען פון דאַנען, זי מיינט אַט האָט ער שׁוין געלד און געהט עס וועקסלען, לאָז ער זיך קודם איבּערוועקסלען דעם פאַפּירענעם קראַגען.

איציק: הער מיך אויס מיין טהייערע! אַז איך וועל אַזוי פיעל געלד וועקסלען וועט געדויערן אַ גאַנצען טאָג אין דערווייל ווערט נאַכט.

און בײַ דער נאַכט האָב איך מורא צו גײען מיט אַזױ פֿיעל געלד,
מען קען מיך נאָך דערמאָרדען. נאָר װאָס דען? די קום אַהער מאָרגען
װעט שױן זײַן אַלעס רעכט אין דער בעסטען אָרדנונג.

זאַפֿיע: זאָג נאָר װאָס פֿאַר אַ קראַגען געהסטו! פֿון פּאַפּיער?

איציק: דאָס איז אײן ענגלישער קראַגען! איך דאַרף געהן װעקסלען
ענגלישע פֿונט שטערלינג און אין ענגלאַנד געהט מען פּאַפּיערנע
קרעגען האָב איך מיר אָנגעטהון אַ פּאַפּירענעם קראַגען נאָך דער
מאָדע.

זאַפֿיע: זעהסטו, מײַן טהײַערער, איך שװאַנג און גלױב דיר אַלעס, װײַל
איך האָב דיך ליעב און די האָסט מיר געשװאָהרען טרײַע ליעבע ביז
אין טױט אַרײַן.

איציק: איך שװעהר עס דיר נאָך אַמאָהל אַז איך װעל קײנעם נישט
הײַראַטען נאָר דיך, נאָר די בלײַבסט מיט מיר אױף עװיג ביז אין
טױט אַרײַן.

איציק: די בלײַבסט מיט מיר.

זאַפֿיע: איך בלײַב מיט דיר.

איציק: אױף עװיג דאָ.

זאַפֿיע: אױף עװיג דאָ.

בײדע: שװעהר מיר יעצט בײַ דער גליקליכער שעה.

איציק: יעצט ביזטו מײַן

זאַפֿיע: יעצט בין איך דײַן

איציק: אױף עװיג דײַן.

בײדע: שװערען מיר יעצט בײַ דער גליקליכע שעה

יאָ, נאָר תּמיד אײנס דאָס אַנדערע געטרײַ.
דאַן װעלען מיר גליקליך זײַן דערבײַ.
מיט דעם גאַנצען לעבען שטענדיג שטרעבען. } ביסס
דאָס איז דער בעסטער פּלאַן,
נאָר ליעבען, װעלען מיר גליקליך זײַן, (זאַפֿיע אַב).

טודרוס: יִתְגַדַל וְיִתְקַדַש נָאךְ דִי גְרַייצָערְס אויךְ אָהן מַיין שוֹפָר, דָ אִיז שוֹין אַוֶועקְגֶעגַאנְגֶען נָא, וָואס טְהוּן מִיר וַוייטֶער ? גֶעהְן מִיר צוּ דֶער כַּלָה ? לוֹיט אִיךְ הָאבּ גֶעהֶערְט הָאסְטוּ גֶעהַאט אַ סַךְ גֶעלְד אוּן הָאסְט גֶעהַאלְטֶען אִין אַיין וֶועקְסֶלֶען ? גִיבּ מִיר אויךְ אַ פָּאר גְרַייצֶער אִיצִיקֶעל דִי בִּיזְט אַ וֶועלְטְס לִיגְנֶער.

איציק: וָואס דֶען הָאבּ אִיךְ אִיהר גֶעוָאלְט זָאגֶען ? אַז אִיךְ וֶועהר אַ חָתָן אוֹיף אַ פָּאר שָעָה ! וָואלְט אִיךְ זִי דָאךְ נִישְט גֶעקֶענְט פַּטֶר'ן.

טודרוס: אָבֶּער וִוי גֶעפִינְט אַ מֶענְש אַזוֹי פִיעל צוּ זָאגֶען ?

איציק: אַלְזָא קוּם וֶועלֶען מִיר גֶעהְן צוּ דֶער כַּלָה גִיבּ אַהֶער אַ בַּארְשְט מִיט פִּיץ וֶועל אִיךְ מִיךְ אָבְּפִּיטְצֶען.

טודרוס: נַא דִיר אַ בַּארְשְט אוּן מַאךְ דִיךְ רַיין אוּן שֶעהְן, נָאר זֶעה אִיצִיקֶעל בַּיי דֶעם מחוּתָן אוֹיסְצוּחַאפֶּען אַ פָּאר גוֹלְדֶען אַז מִיר זָאלֶען קֶענֶען אַנְטְלוֹיפֶען פוּן דַאנֶען אוֹיבּ נִישְט וֶועלֶען מִיר זַיין גוּט אוֹיף צָרוֹת, וָוארְן אִיךְ הָאבּ מוֹרָא אַיידֶער דֶער פֶעטֶער וֶועט שְטַארְבֶּען זָאל דָאס שְטֶעטֶעל מִיט אוּנְז נִישְט אָבְּשְלָאגֶען כַּפָּרוֹת.

איציק: שוֹין ! אִיךְ בִּין שוֹין פֶערְטִיג, אָבְּגֶעפִּיצְט דִי שִיעךְ מִיט דִי שְטְרִימְפֶּפֶע צוּזַאמֶען.

טודרוס: אַ שֶעהְנֶער תַּכְשִיט אִיז גֶעוָוארֶען פוּן דִיר ! הֶער מִיךְ אוֹיס נָאךְ אַיין זַאךְ וֶועל אִיךְ דִיךְ בֶּעטֶען ! אַז מִיר וֶועלֶען קוּמֶען צוּ דֶער כַּלָה וֶועסְטוּ דָאךְ אָנְהוֹיבֶּען צוּ שִיטֶען מִיט דִי לִיגֶענְס ? זָאלְסְטוּ וִויסֶען אַז דִי וֶועסְט שְטַארְק פַארְקְרִיכֶען וֶועל אִיךְ דִיר גֶעבֶּען אַ צִיפּ בַּיים רֶעקִיל זָאלְסְטוּ שוֹין וִויסֶען אַז דִי בִּיזְט שְטַארְק פַארְקְרָאכֶען זָאלְסְטוּ דִיךְ אָבְּלָאזֶען פוּן דֶעם אוּן זִיךְ גֶעהְמֶען צוּ אַיין אַנְדֶערְן לִיגֶען ! יָא וָואס טְהוּט מֶען אָבֶּער מִיט מַיין שְטִיק בָּארְד ?

איציק: שֶעהר דִיר אָבּ דִי גַאנְצֶע בָּארְד.

טודרוס: נַיין, דָאס וֶועסְטוּ בַּיי מִיר נִישְט פוֹילֶען ! וֶועהְשֶע דִי זָאלְסְט

ווען צו קריגען א פאר גולדען אז מיר זאלען קענען פלייטען. א
גישט ווענען מיר אומגליקליך?

איציק: עה, וואס האב איך מורא? וועהמען הער איך? וועהסטו מיך? אט בין איך פערטיג חתונה צו האבען אט בין איך פערטיג צו שטארבען פאר הונגער, איך בין צו אלעמען פערטיג. האב איך בי מיר אין דער טאשע געלד און עס וועט אנפאנגען צו ברענען קען איך אנטלויפען מיט דעם גאנצען געפעק. נאר אז מען וועט חאפען א טעטע ברודער דעם שווינדלער אין מען וועט איהם נאך איינזעטצען אין קרימינאל איז פארפאלען הע? וואס האב איך מורא? וואס הער איך? ארעם בין איך אבער פרעהליך וואס קומט מיר דערפאר? טעטע ברודער האב איך אויף מיין פערמעגען צוויי. איינער איז דער דלות. און דער צווייטער איז דער שווינדעל. דער דלות בלייבט טאקע דלות, אבער דער שווינדלער נעהט טאקע אין קרימינאל אריין.

(איציק זינגט — מודרוס טאנצט מיט).

I.

איציק:
ארעם בין איך נאר פרעהליך
וואס קומט מיר דערפאר
קיין געפעק האב איך וועהמען הער איך
איך האב קיין מורא פאר געפאהר. } ביס

II.

דער דלות דער שווינדעל
ווענען א פאר אויף דער וועלט.
דער שווינדלער ליגט אין קרימינאל,
אין דער דלות האט קיין געלד. } ביס

III.

און איך ווידער קען מיך ריהמען
אז מען האט מיר געבראכט פיעל גולדען
דערווייל וועל איך מאכען א פליטה
און נישט בעצאהלען די שולדען. } ביס

פאָרהאַנג

ענדע פון צווייטען אקט.

דריטער אַקט.

(א גארטען, בויערן, בויערינען, יענטעס טאכטער, טאנצען).

כאָר: עָס פְלוישָׁען די צְעבָער
עָס רוישָׁען די בֶּעבָער,
געזיעגט הָאבָּען מִיר זִיבֶער
טָאקַאיָער פְלִיעסְט פוּן די דֶעבָער.
אַיידַא טְרַאלַאלַא, טַייעָר פַאטֶערְלַאנְד (ביס)
דֵינֶע קִינְדֶער מַאכֶען דִיר קַיין שַׁאנְד,
דֶער וַויין צַאפְּט זִיךְ אָן פוּן דֶער וַואנְד
אַיידַא טְרַאלַאלַא טַייעָר פַאטֶערְלַאנְד. (ביס)

סאלא: גְלִיקְלִיךְ בְּרִידֶער זָאגֶען מִיר זַיין
אַיעָדער טְרִינְקְט זַיין גְלֶעזֶעל וַויין,
און וֶוער עֶס טְרִינְקְט נִישְׁט מִיט אוּנְז מִיט
בְּרִידֶער דֶעם פַּאטְשְׁט מֶען אָן גַאנְץ גוּט.

כאָר: עָס פְלוישָׁען די צְעבָער א. ז. וו.

(אויפטריט יענטע).

יענטע: גֶעוואַלְד! בֶּעגְרָאבֶען זָאלְסְטוּ מִיךְ! עָס דַארְף קוּמֶען אַ חָתָן און איךְ לויף אַרוּם דִיךְ זוּכֶען און דוּ הָאסְט דִיךְ גָאר גֶעשְׁטֶעלְט טַאנְצֶען! גֶעוואַלְד! ווִי הַאלְט מֶען דָאס אוים פוּן די מֶענְשֶׁען, בֶּעגְרָאבֶען זָאלְסְטוּ מִיךְ!

מהלה: וָואס מַאמֶע אַ חָתָן דַארְף קוּמֶען? נוּ, לָאז עֶר קוּמֶען אַהֶער וָועט עֶר מִיךְ טַאקֶע זֶעהן טַאנְצֶען.

בויער: וָואס אִיז יֶענְטֶע אַ חָתָן דַארְף קוּמֶען אַהֶער? אִיהר וִוילְט אִיהר חֲתוּנָה מַאכֶען? לָאזְט אִיךְ וִויל מִיט אִיהר חֲתוּנָה הָאבֶען.

יענטע: אַוַדַאי יָא? אִיךְ וָועל אִיהר גֶעהן חֲתוּנָה מַאכֶען מִיט אַ דָארְפְּס־מֶענְשֶׁען? צוּ מִיר קוּמְט אַ חָתָן אַוְש פוּן פוּירִיזְשׁ, בֶּעגְרָאבֶּען וָאלְט אִיהר מִיךְ?

בויער: נָאר אִין פַארִיזְשׁ וִוילְט אִיהר מֶען זָאל אֵייךְ בֶּעגְרָאבֶּען? מֶען קֶען אֵייךְ דָא שֶׁענֶער בֶּעגְרָאבֶּען, אַ יָא?

אלע: יָא, יָא!

בויער: אַז נִישְׁט הַיינְט גֶעבֶּען אַבִּיסֶעל וויין!

יענטע: וַוארְטְס אוּים מֵיינֶע לִיעבֶּע גֶעסְט, בִּיז וַואנֶען דֶער חָתָן וָועט קוּמֶען וָועל אִיךְ מַאכֶען אַ טִישׁ אוּן וָועל אָנְגְרֵייטֶען אַ סַךְ עֶסֶען אוּן וָועל אֵייךְ גֶעבֶּען ווַיין אוּן אִיהר וָועט דָארְט טַאנְצֶען, אַנוּ לָאמִיךְ זֶעהן קֶען זִי שׁוֹין טַאנְצֶען? (בּים: עס פלווישען די צעכער א. ז. וו.).

(אויפטריט רינדאר).

יענטע: אוֹי וָועה! וִוי הַאלְט מֶען דָאם אוּים פוּן דִי מֶענְשֶׁען, וָואס פַאר אַ פָּנִים קֶען אִיךְ מִיט דִיר הָאבֶּען פַאר מֶענְשֶׁען? נֶעה טוּה דִיךְ אָן שֶׁעהן לָאז מֶען נִישְׁט אַרוּיסְזֶעהן אַז דוּ בִּיזְט אַ קְלֵיין שְׁטֶעטֶעלְדִיגֶער פֶעלְץ, פֶערְגֶעם נִישְׁט אַז עֶר אִיז פוּן אַזַא גְרוֹיסֶער שְׁטָאדְט.

רינדאר: זָאל אִיךְ אָנְטְהוּן דִי שַׁבָּת'דִיגֶע קַאפָּאטֶע, יֶענְטֶע?

יענטע: דִי שַׁבָּת'דִיגֶע אוּן פַארְשְׁוַוארְץ דִיר אַבִּיסֶעל דִי שְׁטִיוָועל, קוּק דִיךְ אָן גֶעה שׁוֹין, (רינדאר אב) אוּן דִי מוֹיד? קוּק זִי אָן אַ מִין שְׁטֶעהֶענִישׁ אַזוֹי שְׁטֶעהט מֶען? אַזוֹי הַאלְט מֶען דֶעם קָאפּ? אוּן דִי הֶענְד הַאלְט מֶען אַזוֹי דוּ הֶערְסְט, צוּ נַיין? לָאז עֶר חָאטְשׁ נִישְׁט אַרוּיסְזֶעהן אַז דִי בִּיזְט אַ קְלֵיינְשְׁטֶעטֶעלְדִיגֶע. אוּן דֶער נַאר הַארְט מִיךְ נָארְנִישְׁט, נָאר

דערווייל מוז מען זעהן צו געפעלען, דער יונגער מאן איז א מבין אַ קליינינקייט אַזש פון פאריז. שטעה גלייך, רעד ווייניג און מיט קיין אויג נישט ווארפען.

מחלה: צוהאלטען די אויגען?

יענטע: פערד! אָפען האלטען די אויגען נאר נישט גלאצען מיט די.

(אויסטריט רינדאר).

רינדאר: אַזוי איז שוין גוט יענטע?

יענטע: אַזא מזל מיט דיין לשון, ווי ווייט ווייניגער רעדען!

(אויפטריט טודרוס).

טודרוס: דער יונגער מאן פרעגט קענט איהר איהם שוין אויפנעמען?

יענטע: מיר זענען שוין פארטיג. איך וואלט אייך שוין געוואלט בעטען עפּים שרבן נישט גלייכענדיג. איהר וועט שוין האפען א שעהן שדכנות געלד נאר איהר זאלט אונז זעהן צו פארענפערען מיר זאלען נישט אויסזעהן קליינשטעטעלדיגע ווי אזוי נישט גלייכענדיג רעדט ער?

טודרוס: ווי אַזוי ער רעדט? שבעים לשונות! פראנצעזמעריש. טוטעריש טאלעמנעריש, ציגאנעריש. אַ קלייניגקייט צו איך וועל אייך פארענ פערען, איך וועל אייך געבען צו פערשטעהן יעדעם לשון וואס ער וועט רעדען. איך וועל איהם בעטען ער זאל ריידען קליינשטעטעל דיג אויך.

יענטע: אַזוי נישט גלייכענדיג וואס עסט ער? מיט וואס קען מען איהם אויפנעמען עס זאל איהם בעסער געפעלען?

טודרוס: (אפארט) אַ דא וועט זיך אנהייבען אַ גוט געשעפט מיט עסען. ער עסט ווייניג נאר קאכען מעגט איהר איהם אַ סך. ער האט ליעב אז עס שטעהט מעהר אויפן טיש. אַזוי פלעגט ער זיך אויפפיהרען ביי זיין רייכען פעטער. (מען קלאפט)

יענטע: ווער קלאפט דארט? קלאפען זאל אייך אין קאפ!

שודרום: דאס איז ער! אזוי איז די מאדע אין א גרויסער שטאדט, אז מען וויל אריינקומען קלאפט מען אין דריי מאל.

יענטע: גיך גיה עפענען די טהיר!

שודרום: ניין מען געהט נישט, מען גיט א געשריי שאנדרע! קומט ער אליין אריין.

(אויפטריט איציק).

אלע: שאנדרע!

איציק: מיין קאמפלימענט.

יענטע: מאך א פאקלימענט.

איציק: איך דאנקע העפליך.

יענטע: נישטא פארוואס!

איציק: איך בעוואונדערע ווי די וואהנען אין זא איינער קליינען שטאדט?

שודרום: עס הייסט ער זאגט אז דא איז דא בלאטעס.

יענטע: אודאי, ביי אייך אין א גרויסער שטאדט איז נישטא קיין בלא-טעס, שדכן, בעט איהם נישט אזוי שטארק דייטש!

שודרום: קבצן רעד יודיש, פאר מיר איז עס אויך א מעלה.

איציק: וואס? ביי אונז אין א גראסער שטאדט זינד די שטראסען גע-פלאסטערט, מיט וויענער מילאו געשליפען, פערשטעהט איהר מיך און אז עס מאכט זיך דארט א בלאטע איז די אזוי גרויס אז א קליינ-שטעטעלדינער וואלט דערטראנקען געווארען, נאר א גליק די גרויס-שטעטעלדינע האבען גרויס גליק וייל זיי האבען לאנגע פיס אויף צעהן עללען די לענג.

אלע: פצי, פצי, פצי!

שודרום: וואס טהוסטו? (שלעפט איהם ביים ראק)

איציק: ניין אויף פינף עלען די לענג.

שודרום: וואס?

איציק: וואס זאג איך? אויף צוויי עלען, גיבסט מיך נאך א שלעפ בלייבען זיי ביי מיר אהן פים, יא, דערפאר וועגען די הייזער אזוי הויך, איך אליין וואוין אויף דעם צעהנטען גרון, און ווען עס איז גוט פינסטער און איך שטעה אויפ'ן גאניק ריהר איך אן מיט דער האנד די לבנה, נישט איינמאל האב איך מיך געשפארט מיט'ן גראף ביסמארק.

מחלה: (לאכט).

איציק: יא, יא, נישט איינמאל האט מיר ביסמארק געמאכט וויזיטען.

יענטע: לאך נישט!

איציק: וואס לאכט עפים אייער טעכטעריל? עס איז אייער טעכטעריל?

יענטע: מיין איין און איינציג קינד.

איציק: יא, אבער וואס לאכט זי?

מחלה: ער האט געזאגט א מיאוס ווארט.

איציק: קען זי עפים שפראכען? לערנען?

יענטע: אוי וואס דאס קינד קאסט מיך שוין! שוין דריי חדשים געלט די פערזארגערין געהט אריין און לערנט זי דייטשמעריש, זי קען שוין דאוועגען.

איציק: יא! אבער עפים שפראכען?

יענטע: שפראכען קען זי נישט, נישט גלייכענדיג, זי האט נישט געלערנט זי האט א גוט קעפעלע זי נעמט איבער אויסענווענדיג דעם באדהייצערס יונגעל קומט צו איהר אריין האט זי זיך אויסגעלערנט, נישט קשה איהר מענט מיט איהר רעדען, זי וועט נישט פארשטעהט ווערען.

איציק: פארלעווא פראנסע מאשער?

מחלה: מען זאגט נישט אזוי, מען זאגט מאנשערל.

יענטע: פע, טאכטער א פרעמדען מענשען חאפט מען נישט אין קיין גרייז, מען טאר נישט פארשעהמען קיין נאסט!

איציק: בּראווא! קען זי עפּיס זינגען? איך וועל זי לערנען שפּיעלען פּיאַנאָ!

יענטע: אַ קעלעכיל האט זי ווי אַ קאטשקע. זינג טעכטער'ל וואס דו קענסט, ווייז שוין אין גאַנצען אַרויס וואס דו קענסט.

איציק: זינג כּלה'כיל מיינס, שעהם דיך נישט, מיר זענען שוין היימיש.

מחלה: מאַמע וואס זאל איך זינגען, אויפ'ן פּריפּיטשיקעל ברענט אַ פייער'ל אָדער די טשערניטשקאַלע געהט?

יענטע: זינג וואס דו ווילסט!

מחלה: איך וועל זינגען פון די רעטשענע טייגעלעך.

טודרוס: רעטשענע טייגעלעך? עם קעהר זיין שעהן.

I.

מחלה: (זינגט) נחמן איז צו מיר געקראָכען —
און ווינקט מיר מיט די נויגעלעך.
ער האט געוואָלט איך זאל אָבּקאָכען | ביסס
איהם רעטשענע טייגעלעך.

II.

ליעבער נחמן, נחמן גוטער —
דאס איז דאך אונמעגליך,
לאָקשען קענסטו האָבען מיט פּיטער | ביסס
נאר נישט רעטשענע טייגליך.

III.

אז נחמן האט יא ליעב דאס מאכל —
כּדי ער זאל קומען טעגליך
מוז איך איהם אָבּקאָכען אַ מאכל — | ביסס
פון רעטשענע טייגעלעך.

איציק: בּראַווא! בּראַווא! גראַכּאַרטיג!

טודרוס: וואָס דען מיינט איהר, די רעטשעטנע טייגליך וועגען וועהר גוט ווען זיי זאָלען שוין שטעהן אויפ'ן טיש אָבגעקאָכט.

יענטע: אַך איז מיר! אַז איהר ווילט קענט איהר באַלד האָבען, וואָס איהר ווילט קענט איהר ביי מיר פועלען, ביי מיר איז דאָ נישט גלייבענדיג פון מילעכדיגס.

איציק: אָה פון מילעכדיגס וויל איך גאָרנישט העהרען וואָרן ביי אונז אין דער גרויסער שטאָדט איז נישטו קיין גוטע מילך ווייל עס רעגענט אָפט. און עס איז שוין איין אויסגעקעקהרטע זאַך אַז ווען מען מעלקט די קיה מוז רעגענען.

טודרוס: וואָס האַרט דיך? לאָז זי אָבקאָכען!

איציק: העהרט איהר? דאָס איז דאָך טאַקע די מכה, דערפאַר איז דאָך די מילך אַזוי שיטער ווייל דער רעגען געהט דורך דאָרך דער בהמה.

טודרוס: קוקט אָן ווי מען וואונדערט זיך. איהר האָט נאָך נישט געזעהן קיין שיטערע בהמות?

יענטע: ביי אונז טרעפט זיך דאָס נישט! טאָמער ווילט איהר פליי־שיקס? זאָגט נאָר וואָס איהר ווילט קען איך אייך שוין אָבקאָכען.

איציק: בראַטען מיט קאַרטאָפעל.

יענטע: וואָס איז דאָס?

טודרוס: דאָס הייסט געבראָטענס מיט קאַרטאָפלעס, נאָר אין אַ גרויסער שטאָדט רופט מען עס בראַטען מיט קאַרטאָפליא.

יענטע: עה, דאָס איז אַ קלייניגקייט, וואָס נאָך?

טודרוס: שנייד איציקעל מיר קענען זיך דאָ אַנעסען אויף אַ צעהן טעג.

איציק: קענען זיי מאַכען איין צושפייז פאַן פלאַמינגטען?

יענטע: וואָס איז דאָס?

טודרוס: דאס איז א פראסטע ציטעם פלוימען, נאר אין דייטשע רופט מען עם פלאמינעטען מיט א סך פלייש.

יענטע: וואס נאך?

איציק: פיעלייכט איינען נוטען פילעה? (מחלה לאכט.)

יענטע: וואס לאכסטו?

איציק: נו, איהר ווייסט נישט? א פילעה! (מחלה, רינדאר לאכען)

יענטע: מעגסט זאגען טאכטער וואס דו לאכסט. שעהם דיך נישט.

מחלה: ער האט געזאגט א מיאום ווארט.

טודרות: באמת דאס פערשטעה איך אויך נישט:

איציק: דאס איז דאס בעסטע פלייש פונים אקס.

טודרוס: דו קענסט דאך עם אנרופען מיט א אנדערען נאמען.

איציק: ווען פון דעם איז דא צו לאכען וועל איך אייך דערצעהלען א געשיכטע וואס מען דארף ווייגען נישט לאכען! איך געדענק נישט אין וואס פאר א יאהר דאס איז געוועזען, נאר דאס געדענק איך אז דער פראסט האט שטארק געברענט האב איך מיך ארויסגעהאפט פון דער שטיעב אין א לייכט רעקעל איז מיר וועהר קאלט געוועזען, מיין גליק איז מיר געוועזען וואס איך בין דורכגעגאנגען דורך דעם שניידע-רישען שילעכיל, אין דער צייט זענען אלע יודען געזעסען אויף דער ערד און האבען געקלאגט אויף חרבן בית המקדש, האב איך פאר-שטאנען אז דאס איז א יום טוב וואס אין די קליינע שטעדלעך רופט מען עם תשעה באב, און וועהרענד דער חזן האט פארגעלייגט א איבער א היהן און איבער א הון איז חרוב געווארען ירושלים און באמבעם זענען ארומגעפאלען, און גראד אין דער צייט האט דער שמש פון דער שוהל א גענעץ געטהון, איז איהם אריין א באמבע אין מויל אריין, און פון דעמאלט אן האבען די יודען א נדר געטהון אז אפילו אים פורים און אים חנוכה זאלען זיי נישט זיצען אויף דער ערד.

מחלה: און וואס איז געווארען פון שמש?

יענטע: לעבען זאל זי!

איציק: דער שמש הענגט אויף דער שטעלע און געניצט מיט באמבעס און דערפאר עסען מיר יודען לאקשען מיט פוטער.

טודרוס: און מיר קענען נישט ארויס פון קאפף די רעטשענע טיינגלעך.

יענטע: נו ווילט איהר שוין עסען? אט געה איך שוין אריינוואַרפען די גריוועןǃ

איציק: יא שווינער.

יענטע: שווינער... קום! (יענטע, מחלה אב)

איציק: נו שווער, וואס זיצט איהר אזוי אימעדיג? עס איז גאר קיין וואונדער וואס איהר זיצט אזוי אימעדיג. ביי אונז אין דער גרויסער שטאדט צערשטרייט מען זיך ועהר גוט! איהר זאלט זעהן מען שפילט אין פענדער. מען מאכט קינצען, אט קען איך צום ביישפיעל א קינץ מיט א גאלדענע מטבע זי זאל פערשווינדען און שוין זאל זי צוריק זיין! איז נישט דא ביי אייך א נאפאלעאן א אימפעריאל (רינדאר גיט איהם א מינצע) אט אזוי אלעס מארשעע און שוין נישט דא! גיט מיר א הונדערטער איך וועל אייך פון איהם מאכען צוויי, אלעס האפ... און די בעסטע קונצען זענען ביי מיר...

רינדאר: עה! עה! מיין געלד גיב אהער די, אלע פראשעע!

(אויסטריט יענטע).

יענטע: וואס איז דאס? וואס איז דא געוועןǃ שטום זיך אין געהאקטע ווינדען! אזוי רעדט מען מיט געסט? (צום קוליס) קומט אריין שעהמט אייך נישט, (געסט ערשיינען, — יענטע שטעלט פאר) דאס איז דער כלה'ס פעטער, דער כלה'ס מיהמע.

איציק: וואס ווילט איהר? ווערלונג א קליין שטעדטעל איז דאס איך געוווינט ביי מיין רייכען פעטער פלעגען ביים טיש בעדיענען וועלף מיט

ליבען מען פלעגט עסען די יויך פון די ברילאנטען, פלוצים איז מיר געבליבען שטעהן א ברילאנט אין האלדז אלע האבען זיך דערשרא־קען און מען האט געשיקט נאך א דאקטאר, נו שטעלט אייך פאר א גליק, דער דאקטאר האט מיר ארויסגעשלעפט אזא גרויסען ביין!

יענטע: איהר האט דאכט זיך געזאגט ברילאנטען?

איציק: הערסטו, ווי דען געפונט מען ברילאנטען אז נישט אין ביינער?

טודרוס: לאז מיר שוין זיין פאר דיינע ביינער.

איציק: האט איהר א גוט ביסעלע וויין? לאמיר פארגעסען אין אלע צרות, איך זאל מיך וועלען דערמאנען אז מיין פעטער ליגט אויפ'ן טוידטען בעט, אט וועל איך אייך פארזינגען.

(איציק זינגט).

I.

אז איך דערמאן מיך אז מיין פעטער
ליגט אויפ'ן טוידטען בעט און כראפיט,
אז ער האט פאסט קיין אטהעם,
קוים וואס ער סאפיט.
נישט איין נאכט האב איך מיין קושען
מיט טרערען בעקאפיט.
עס קען שוין זיין,
ער איז אין דער ערד אריין,
איך וועל בעקומען א בריעף —
אז ער ליגט שוין טיעף, טיעף, טיעף,
אט דא וועט זיך אנהויבען א פרייד —
מיין ירושה איז שוין גרייט,
איך וועל ווערען רייך — געלד א סך —
וועל איך האבען גאר אהן כח.

אדו וועט זיין א שפיעל —
מיר וועלען פיעל
טאנצען, זינגען און שפרינגען. } ביס
פרא פלא, פרא פלא,
פרא פלא, פלא, פלא, פאם, פאם, פאם
פרא פלא, פרא פלא,
פלא פלא, פלא, פלא, פלא.

II.

א מענש וואס האט אין זיין לעבען
אזוי פיעל פערדיענט,
און זיך אליין האט ער קיינמאל נישט פערגינט,
וואושע שוואנט איהר מיינע טרערען —
פליסט שטארקער און רינט.
אבער מיט דעם געלד וואס וועט טהון —
ער וועט פערלאזען די וועלט.
און וועט געהן אהין, אהין, אהין,
אדו וועט זיך אנהייבען א פרייד.
מיין ירושה איז שוין גרייט. א. ז. וו.

איציק: נו איז נישט גלייכער מען זאל פארגעסען אין אלע יסורים! אזוי פיהרט מען זיך ביי אונז. מען טרינקט אום מען גיעסט אן און אום דאס עסען זאל נישט שאטען מוז מען אויף זיך האפען א טענציל. מען מען יא קענען נישט קענען איך וועל איך דאס אויסלערנען אויפן ארט.

די בלהב'ל שפענם די שטעל דיך דא
לעבען מיין רעכטער זייט.
און איהר פעטער מיט דער מיהמע

שטעלט איך דא נישט ווייט,
און איהר ליעבע מחותנת'טע
נעמט איך אן דעם שווער,
און או איך וועל אהין אריבערגעהן
וואלט איהר געהן אהער.
ט יעצט צו ביסעלעך —
הייבטושעט פיסעלעך
שפרינגט און זינגט אויך דאביי,
גיך: גיך'י לעבעדיג מונטער לעבעדיג
טאנצט און שפרינגט אויך דאביי. (טאנץ.

ביס

פארהאנג.

ענדע פון דריטען אקט.

פֿיערטער אַקט.

(ווידער אין האָטעל צימער — איציקעל זיצט און זינגט, טודרוס נעבען איהם).

טודרוס: וואס זינגסטו איציקעל? קום לאמיר בעסער מאכען א פּליטה. וואר'ן דער רינדער דער שווינערפּאפּא וועט געוואהר ווערען וועגען מיר אומגליקליך, האסט בעסער אוועקגעשריעבען א בריעף צום פעטער?

איציק: האסט מיך נוט דערמאנט איך האב איהם געשריעבען אז...

טודרוס: שטעה! איידער די דערצעהלסט מיר וויל איך קודם נעהמען א שטיקעל קרייד און פערצייכענען אלע ליעגענס ווארן איך קען שוין אזוי פיעל נישט געדענקען אויף מיין קאפּ.

איציק: פאר א כּלה שאמלעפּעלם טאכטער? (טודרוס לאכט) וואס לאכסטו?

טודרוס: נא דיר א נאמען שאמלעפּפּעל, איין ליעגען.

איציק: און איך נעם 777.777 רענדלעך נדן.

טודרוס: צוויי ליעגענס מיט לויטער! בענערם.

איציק: און ער זאל קומען וועל איך ביי איהם איינלייגען דעם נדן.

טודרוס: איך האב געמיינט דעם דלות.

איציק: אין דאס געלד פון דעם שוויגערפּאפּא אויף שפּעען, און אז ער וועט קומען וועט שוין אלעס רעכט זיין.

טודרוס: מיר דאַכט זיך די בעל-חובות גיהען שוין ווידער!

(אויפטריט בעל-חובות).

אַט האַט איהר דעם וואַגאַבונד אַט דעם שאַרלאַטאַי
וואָס ער איז אונז שולדיג אַזאַ סך געלד
זעהט ווי ער האַט זיך פאַרשטעלט
נאַ חאַפּט איהם גיך און זעצט איהם איין
נאַ חאַפּט איהם גיך און זעצט איהם איין.

איציק: נאַ וואָס לאָזט איהר מיך נישט?
נאַ טודרוס בלאָז.

קאַדר: אַהאַ אַהאַ עס העלפט שוין נישט קיין בלאָזען
אַט זעהט אַט שטעהט שוין דאָרט די פּאָליציי.
אַט האַט איהר דעם וואַגאַבונד א. ז. וו.

טודרוס: עס איז איין אומגליק דער שטן האַט מיר דעם שופר פאַר-שטאָפּט, העֶר איציק דאַ העלפט שוין נישט קיין חכמות.

אלע: נאַ נעמט איהם.

פאָליציימאַן: קומט קומט

איציק: שאַט איך האָב שוין געלד! נאַר איידער איך צאָהל אייך אויס אַזוי פיעל געלד וויל איך פון אייך מאַכען איין אָרקעסטער מוזיק! איהר וועט שפּיעלען וויאָלין, איהר וועט שפּיעלען פּיקאָלי, איהר וועט שפּיעלען קלאַרנעט א. ז. וו.

שוסטער: און איך וואָס וועל איך שפּיעלען?

איציק: ד' וועט איהר שפּיעלען קאָנטראַבאַס! אַלזאָ פּיאַנאָ!
צו נעהמען געלד בירי-בים בירי-באַם
נוט באַשטעלט
נוט גענעהמט
קעשענעס ברייטע מאַך אַ פּליטה
מאַך אַ פּליטה מאַך אַ פּליטה (אב)

טודרוס: קיין גרייצער וועט איך נישט פעהלען,
איהר וועט מיר ווערען פון ציילען
איהר זאָלט נאָר האָבען גרייטע
קעשענעס ברייטע
מאַך אַ פּליטה מאַך אַ פּליטה (אַב)

שניידער: וואָס בּירבּעמקוט איהר? ער האָט שוין געמאַכט אַ ויילך לעולמים.

שוסטער: דאָס הייסט איין שפּיצבּוב

שניידער: אַ בּוזע זאָל שוין פון דיר ווערען, קומט לאָמיר זיי נאָכלויפען זוכען (לאָזען זיך געהן)

(אויפטריט איציקעל פעטער).

איציק: אָט איז דאָ דער פעטער! איך האָב די עהרע פאָרצושטעלען מיין פעטער.

פעטער: איציקעל ווער זענען די מענשען? און וואָס טהוט דאָ דער פאָליציימאַן בּיי דיר.

איציק: דאָס זענען מיינע בּעלי-חובות וואָס זענען מיר געלד שולדיג, זיי פיהרען מיך אָב פון איין טאָג אויפ'ן אַנדערן, האָב איך זיי געבּראַכט מיט דער פּאָליציי! וואָס טהוט איהר פעטער?

פעטער: די הויט זאָלסטו נעהמען פון זיי

איציק: וואָס דען מיינט איהר איך שווייג זיי? קומט פעטער לאָמיר געהן אין יענעם צימער אַריין אַ קליינינקייט ווייט מיר האָבען זיך שוין נישט געזעהן (ביידע אַב)

(אויפטריט טודרוס).

טודרוס: אָבּער עס וועט שוין זיין געלד דאָ? אַצינד הער איך איך שוין נישט! וואָס פאַר אַ גאָלדענער פעטער דאָס איז, ער האָט געהערט אַז זיין איינציגער יורש איציקעל איז דאָ פאַרשולדיגט האָט ער זיך

קראנקערהייט אויפגעהויבען פונם בעט און איז איהם געקומען אויסלייזען! ער איז טאקע קראנק און אויף זיך ושאלעוועט ער, אבער וועגען זיין איציקעל איז גאר נישט טהייער, אט וועלען מיר שוין האבען געלד.

כאהר: דער פעטער איז געקומען
דאס איז דאך א בשורה א גוטע
איהר האט אייך נישט צו קאהלען — ביסס
ער וועט אייך שוין בעצאהלען
בעצאהלען ביז אין א פרוטה
נאט זיי דאנק דער פעטער איז געקומען — ביסס
וואס זאגט איהר צו דער גדולה
ער וועט אייך צאהלען מיט מזומן — ביסס
און מיט פראצענט אפילו.

(אויפטריט איציקעל פעטער).

איציק: נא מיינע ליעבע לייט, יעצט ווענט איהר שוין געדעקט! איהר זעהט דאך אליין ווי איך האלט ווארט, לאז זיך דער פעטער אביסעל אויסטהון איהר וועט קומען אין א פאר שעה וועט איהר אייערס בעקומען נאך מיט פראצענט (צום פעטער) צוליעב אייך פעטער שענק איך זיי דאס מאהל און וועל זיי נישט מאהנען.

פעטער: איך פערשטעה דיך נישט איציקעל וואס טהון פארט ביי דיר אזוי פיעל מענשען?

איציק: איך האב דאך אייך שוין געזאגט פעטער לעבען אז דאס זענען מיינע בעלי־חובות וואס זענען מיר געלד שולדיג.

פעטער: אזוי? געהט אהיים עס וועט אייך גאר נישט שאדען, אז מען איז שולדיג מוז מען בעצאהלען.

שניידער: איהר הערט וואס דער פעטער זאגט? אז מען איז שולדיג מוז מען בעצאהלען, קומט קומט (אלע אב)

טודרוס: בַּעַל הַבַּיִת'טֶע גֶעהט בְּרֶענְגְט דֶעם פֶּעטֶער עֶפֶּעס צוּ עֶסֶען.

פּעטער: וָואס הֶערְט זִיךְ וָואס טְהוּסְטוּ עֶפֶּעס טוֹדרוֹס בִּיזְט נָאךְ אַלֶץ אַזַא שְׁווינְדְלֶער?

טודרוס: אַיי פֶּעטֶער לֶעבֶּען אִיהר וָאלְט דָאס אוֹיף מִיר זָאגֶען? גְלַייבְּט מִיר וִוי אִיךְ בִּין אַ יוּד מִיט בָּארְד אִין פֵּאוֹת... וָואס זָאג אִיךְ? אִיךְ הָאבּ דָאךְ נָאר אַ הַאלְבֶּע בָּארְד, אִיךְ הָאבּ אַייעֶר אִיצִיקֶעל אָבְּגֶעהִיטֶען וִוי אַיין אוֹיג אִין קָאפּ. בַּעַל-הַבַּיִת'טֶע בְּרֶענְגְט עֶסֶען דֶעם פֶּעטֶער.

(אויפטריט באסע).

באסע: וָואס'זְשֶׁע פֶּעטֶער ווִילְט אִיהר עֶפֶּעס עֶסֶען?

פּעטער: אִיךְ ווִיל עֶסֶען.

איציק: אִיהר מֶעגְט דָא עֶסֶען אִין טְרִינְקֶען אוֹיף מַיין קָאנְטֶע עֶס וֶועט אַייךְ קַיין גְרַייצֶער נִישְׁט קָאסְטֶען! בַּאסֶע וָואס הָאבּ אִיךְ אַייךְ גֶעוָואלְט בֶּעטֶען? וַוייזְט מִיר אַייעֶרֶע אוֹירִינְגְלֶעךְ וַוייל אִיךְ ווִיל מַיין כַּלָּה אוֹיךְ קוֹיפֶען אַזוֹינֶע.

באסע: נַאט אַייךְ נָאר אִיךְ בֶּעט אַייךְ הִיעט זֵי מִיר גִיט אָב. וַוייל דֶעם מְשָׁא מַתָּן הָאט מִיר מַיין מַאן גֶעבְּרַאכְט פוּן עֶנְגְלַאנְד, אָט גֶעה אִיךְ בְּרֶענְגֶען דֶעם פֶּעטֶער עֶסֶען (אַב)

איציק: זֶעהט אִיהר פֶּעטֶער דִי אוֹירִינְגְלֶעךְ הָאבּ אִיךְ גֶעבְּרַאכְט דֶער כַּלָּה אַ מַתָּנָה הָאבּ אִיךְ זֵיי הַיינְט גֶעשֶׁעצְט הָאבֶּען זֵיי אִין וֶוערְטֶה פִינְף הוּנְדֶערְט רוּבֶּעל! אֶפְשָׁר הָאט אִיהר צְוַוּיי הוּנְדֶערְט רוּבֶּעל לַייעֶט מִיר אוֹיף זֵיי וַוייל אִיךְ הָאבּ קַיין קְלַיין גֶעלְד, לוּיטֶער טוּיזֶענְדֶער.

פּעטער: אַנוּ לָאמִיךְ אוֹיךְ זֶעהן דִי אוֹירִינְגְלֶעךְ.

איציק: (אפארט צו טודרוס) הֶערְזְשֶׁע מִיךְ אוֹיס טוֹדרוֹס! אִיךְ נֶעם בַּיי אִיהם צְוַוּיי הוּנְדֶערְט רוּבֶּעל בַּאלְד וֶועלֶען קוּמֶען דִי בַּעֲלֵי-חוֹבוֹת מָאנֶען גֶעלְד אוּן עֶר וֶועט דָאךְ זֵיי אַוַדַאי נִישְׁט וֶועלֶען גֶעבֶּען וֶועלֶען זֵיי

לויפען אין דער פאליציי? לאמירזשע זיך ביידע פארשטעלען פאר צוויי פאליציסטען און מיר וועלען נאך האבען געלד אויך! וועהזשע מאך דא גיעך איין ענדע און קום מיר נאך אונטער דער שטאדט וואַרט איך אויף דיר

טודרוס: איציקעל די קענסט דאך אוועק מיט די צוויי הונדערט רובעל איך זאל נישט וויסען ווי דיין געביין איז אהין געקומען?

איציק: דאס וועל איך נישט טהון, איך וועל דאך מיין בעסטען פריינד נישט לאזען דא.

פעטער: אוי, וואס פאר א שעהנע אוירינג דאס איז, ווען ער איז א נוטער שענקט ער זי מיר! נאר וואסזשע דען צוויי הונדערט רובעל מעג איך אויף זיי געבען! איציקעל נאר איך (גיט איציקלען געלד) בעט דיך פאר די צוויי הונדערט זאלסטו מיר אבגעבען דריי הונדערט לאז זיך דיר דאכטען אז די האסט זיי געלינגען ביי א פרעמדען.

איציק: וואס זענען נאהר דריי הונדערט רובעל? מיין גאנץ פערמעגען גיב איך אייך, אבער פעטער זאל איך לאזען גריסען דער כלה פון אייער ווייט?

פעטער: אבע ס'קאסט קיין געלד נישט.

איציק: ניין עס קאסט נישט (אב)

פעטער: וואס ברענגט מען מיר נישט קיין עסען? טודרוס היים מיר אריינברענגען עסען.

טודרוס: וואס זאל איך הייסען? מען גיט א קלאפ אין טיש וועט מען אייך ברענגען! איהר מעגט עסען און טרינקען עס איז שוין בעצאהלט פאר צוויי מאנאטה (פעטער קלאפט) דאס איז א קארגער, אפילו א קלאפ פערגינט ער זיך נישט צו טהון (ער קלאפט)

(אויפטריט באסע).

באסע: וואס ווילט איהר עסען פעטער? פיש? זופפע? בראטען?

פעטער: גיט מיר אַ שטיקאַלע פיש!

טודרוס: (אפארט צו באסע) גיט איהם פיש נאר אַ סך ער וועט אייך שוין צאהלען.

(אויפטריט באסע ברענגט פיש).

פעטער: עסט. אוי וואס פאר אַ טהייערע פיש דאס איז, יעדעס ביינדעל איז צוקער זיס (ווארגט זיך)

טודרוס: וואס איז פעטער?

פעטער: אוי אַ ביינדעל.

טודרוס: גיעט עם ארויס.

פעטער: איך בין נישט געוואוינט ארויסצוגעבען, גענוג געגעסען פיש היים ברענגען זופּע (טודרוס קלאפּט)

(אויפטריט באסע מיט זופּע).

באסע: אט האט איהר זופּע! נאר בלאזט ווייל עס איז הייס.

פעטער: (עסט) אוי אַ טייער ביסאַלע זופּע. אוי אוי מיין צינג...

טודרוס: אַ מצוה! ווער הייסט אייך האפּען? איהר ווייסט פעטער אז עס קען זיך אייך אריין האפּען די בראנד אין דער צינג? קומט וועל איך אייך צולעגען קאלטע קאמפּרעסען (ער פיהרט איהם אב אין קומט צוריק) אַדאַ וועט זיך אנהייבען אַ וועלט פון עסען (ער קלאפּט).

באסע: אט האט איהר פלייש (אב)

טודרוס: מען דארף וועהן גיעך אבצועסען און געהן צו איציקלען, חובות וועט שוין דער פעטער צאהלען (ער קלאפּט)

באסע: אט האט איהר בראטען (אב)

טודרוס: בראטען מיט קארטאפלעס ריק טודרוס! ניין דאס דארף מען בעהאלטען אויף שפּעטער אויך אַביסעל (ער שוט אין קאפּעלוש)

באסע: אט האט איהר צימעס פלוימען אב

טודרוס: צימעס פלאמינעטען ריק טודרוס ווי וייט די קענסט (קלאפט)

(אויפטריט באסע).

באסע: ווערה איז מיר איך האב אייך שוין גאר נישט וואס צו געבען, חלעבען איך האב שוין גאר נישט.

טודרוס: אביסעל צו שפייז.

באסע: וואס פאר א צו שפייז? ווער צושפייז? ווערה איז מיר דאכט זיך עס איז טודרוס אוי וועט איהם באלד נעהמען דער רוח (אב)

טודרוס: אזוי דער רוח וועט מיך נעהמען? לאמיך רופען דעם פעטער ער זאל עסען אביסעל פלאמינעטען (ברענגט דעם פעטער) פעטער עסט אביסעל פלוימען ביז די יועך וועט זיך אויסקיהלען! פעטער לעבען איך גיה צו דער כלה זאל איך לאזען גריסען פון איערט וועגען? (אב)

פעטער: אבע עס קאסט גאר נישט קיין געלד.

(אויפטריט באסע מיט א בעזעם).

באסע: נא דיר צושמיים, נא דיר צושמיים (שלאגט איהם)

פעטער: אוי ווערה איז מיר די האסט מיר שיער די ביינער צובראכען.

באסע: אוי ווערה פעטער איהר זענט עס גאר? זייט מיר מוחל איך האב געמיינט עס איז טודרוס. איהר ווייסט נישט וואס פאר א מין שווינדלער דאס איז זייט מיר מוחל.

פעטער: ווען די גיבסט מיר נאך א פאר קלעפ וואלט שוין נישט געוועהן וועהר עס זאל דיר מוחל זיין.

באסע: קומט טהייערער פעטער וועט איהר אייך ליינען שלאפען.

פעטער: יא איך וועל שוין שלאפען אזוי ווי נאך א באד (ביידע אב)

(אויפטריט יענטע רינדאר מחלה זאפיע שניידער שוסטער בעל-חובות באסע).

באסע: שאט ער שלאפט.

שניידער: איך זאג אייך באסע עס איז נישט גלאטיג עס איז קדוש.

באסע: וואס הייסט?

שניידער: די חֶבְרָה וָועט שווינדלערס, זיי האָבען געמאַכט אַ פְּלֵיטָה, און דער פֶעטער ווייזט מיר אויך צו זיין על גלוים ועל שאינו גלוים אַ צֶעבְּראָכֶענֶעם וָואלט איך אויך ניט געגעבען פאַר איהם, ווייל ער איז פון אויבען ביז אַראָב שֶׁלֶג וְקִיטוֹר.

יענטע: פאַר עטליכע טאָג איז דער יונגער מאַן געוועהן ביי מיר און האָט זיך געשַׁדְכ'ט צו מיין מיידעל, און האָט אויפגעוואַרט ביי מיין מאַן געלד.

זאפיע: אויך מיר איז ער שולדיג.

שוסטער: דאָס איז איין שפּיצבוב.

באסע: ווייס איך וואָס עס קריכט מיר גאָר ניט אין קאָפּ אַריין.

יענטע: אייך דאַכט זיך אַז דער פעטער האָט עפּיס? האַלעוואי איך זאָל ליגען אַזוי.

שניידער: מיר האָט אַ חַיִּת דערצעהלט אַז ער האָט זיי געוועהן אַנטלויפען פון דאַנען, קוקט אייך נאָר צו צו דער פעטער איז דאָ, צו האָט ער ניט געמאַכט די בְּרָכָה בָּרוּךְ שֶׁפְּטָרַנִי.

באסע: ער שלאָפט.

כאהר:	נאָ וועקט איהם אויף שטעה שוין אויף די פעטער.	
באסע:	וועקט ניט לאָזט איהם שלאָפען.	ביסס
כאָהר:	מיר האָבען געוואַרט גענוג געוואַרט.	
באסע:	איך האָב אויך געוואַרט.	

שניידער: וְעַל כּוּלָּם סְלַח לָנוּ כַּפֵּר לָנוּ! דערפון וועט גאָר ניט זיין לאָמיר איהם וועקען אַ יעדער בעוונדער.

זאפיע: איך וועל איהם וועקען.

זאפּיע: (זינגט) מִיר מֶענְשֶׁען פוּן דִי קְלֵיינֶע שְׁטֶעטֲאלֶעך
קְלֵיינֶע שְׁטֶעטֲאלֶעך
וֶוענֶען פְּרָאסְטֶע לַייט.
אָבֶּער דִי פוּן דִי גְרוֹיסֶע שְׁטֶעטְאלֶעך
גְרוֹיסֶע שְׁטֶעטֲאלֶעך
וֶוענֶען גוּט פֶערְשַׁייט
יֶענֶעמְס גִיטְס צוּ בֶּענֶעהֶרֶען
דָאס פֶערְשְׁטֶעה אִיךְ נִישְׁט
ווִי קֶענֶען זַיי אַנְשְׁלָאפֶען וֶוערֶען
רוּהִיג דִי מִינוּט
שְׁטֶעהט אוֹיף
שְׁטֶעהט אוֹיף שְׁטֶעהט אוֹיף
מִיר מֶענְשֶׁען פוּן דִי קְלֵיינֶע שְׁטֶעטֲאלֶעךְ
קְלֵיינֶע שְׁטֶעטֲאלֶעךְ
וֶוענֶען נִישְׁט אִיבְּרִיג קְלוּג
אָבֶּער דִי פוּן דִי גְרוֹיסֶע שְׁטֶעדְטַאלֶעךְ
גְרוֹיסֶע שְׁטֶעדְטַאלֶעך
וֶוענֶען שְׁלֶעכְט גֶענוּג
יֶענֶעמְס גוּטְס צוּ בֶּענֶעהֶרֶען א. ז. וו.

שוסטער: אִיךְ וֶוערְדֶע אִיהם וֶועקֶען! דֶער וֶוענְצֶעל קָאמְט דֶער וֶוענְצֶעל קָאמְט דֶער וֶוענְצֶעל אִיז שׁוֹין דָא הוּדַאדוּ דַאדַא-הוּדַאדִי דַאדַא שׁוּהֶע הָאבֶּען וִויר גֶענוּג אוּן קַיין גֶעלְד אִיזט נִישְׁט דָא — הוּדַאדִי דַאדַא הוּדַאדִי דַאדַא.

שנײדער: אַוֶועק אִיךְ וִויל אִיהם וֶועקֶען! פְּתַח לָנוּ שַׁעַר דַי נִישְׁט קַיין נַאר וֶועסְט הָאבֶּען דֶערְפַאר חַבְלֵי הַלַּיְלָה — קִינְדֶער לָאמִיר אִיהם אַלֶע וֶועקֶען.

קאָהר: עס מוז שוין נעהמען יעצט א סוף,
אַ יעדער דאַרף געלד
מיר געהען אַלע אין וועקען איהם אויף
אַ יעדער דאַרף געלד אין געלד,
עס וועט נישט העלפען קיין אנבעטען
מיר וועלען איהם נישט אָבטרעטען.
אַ יעדער דאַרף געלד
אַ יעדער דאַרף געלד אין געלד
געלד געלד געלד.

באסע: עס איז קיין דרך ארץ איהם אויפצווועקען
וועקט נישט לאָזט איהם צורוה
וואַרט ער וועט אַליין אויפשטעהן,
אַליין נאָר אָהן מיה

קאָהר: עס מוז שוין נעהמען א. ז. וו. (ביז צור סאלא)

(אויפטריט פעטער)

פעטער: וואס איז דא הא?

שניידער: קוק אָהן גלייך ווי ער ווייסט נאָר נישט, איהר ווייסט גאר נישט אַז אייער איציקעל האט ביי אונז געבאָרגט געלד און האט אונז צוגעזאָגט אַז דער פעטער וועט שטאַרבען וועט ער אונז צאָהלען, און צום סוף האט ער גאָר געמאַכט אַ שהלך לעולמים.

פעטער: איך פערשטעה אַייך נישט.

שניידער: קוקט אָהן ווי ער מאַכט זיך כי לא נאָה כי לא יאָה — איהר אַליין האט דאָך אונז צוגעזאָגט אַז איהר וועט אונז צאָהלען, אַט איז דא דער שוסטער לאָז ער זאָגען, וואס שווייגסטו הרחב פיך לעמאַלע?

שוסטער: יאַ וואָהל יאַ וואָהל.

פעטער: געוואַלד ווי בין איך דא צווישען גנבים? וואס ווילט איהר פון מיר?

שניידער: קוקוריקו אויפֿן בוידעם! און רופֿט ער גנבֿים, מילא יענע שווינדלערס וועגן אַנטלאָפֿען און איהם האָבען זיי געלאָזט דאָ פֿאַר אַ משכּון, ער אַליין איז ביי אונז אין די אויגען ווערט על עליהם ועל שאָנו עליהם אויף טריפֿה׳ס אַ צערבראָכענעם שאַרבען, און איז אָנגעשטאָפֿט מיט פּיפּערנאָטערלעך אַ סך, האַלטס איהם דאָ און איך גייה רופֿען די פּאָליציי. (אַב)

שוסטער: יאַוואָהל, יאַוואָהל!

יענטע: איז דאָס אַ יושר? מיר וועגען נישט גלייכענדיג קליינשטעטעלדיגע מענשען מען זאָל פֿון אונז חוזק מאַכען? ראשית פֿערשווינדעלט ער מיין מאַן און זאָגט איהם ער וועט איהם שלעפּען הונדערטערס פֿון דער נאָז, צווייטענס האָט ער זיך געשדכן׳ט צו מיין מיידעל און געזאָגט ער וועט זי נעהמען פֿאַר אַ כּלה!

פֿעטער: אַוי פֿאַר דעם מיידעל האָט ער געקויפֿט די אוירינג?

באָסע: וועה איז מיר עס איז דאָך גאַר מיין משא מתן וואָס מיין מאַן האָט זי מיר געבראַכט פֿון אויסלאַנד.

פֿעטער: אוי איציקעל איציקעל! נישט איינמאָל האָסטו מיך אָבגענאַרט. נישט איינמאָהל האָסטו ביי מיר געלד אויסגעפּאַפּט נאָר אויף אַזאַ שוואַרצען סוף האָב איך מיך נישט גערעכט, יעצט וועל איך נאָך דאַרפֿען צאָהלען וואָס אַנדערע האָבען געגעסען.

באָסע: נאַ, אין דאָס וואָס איהר האָט געגעסען דאַרפֿט איהר נישט צאָהלען?

פֿעטער: וואָס? דאָס אויך צאָהלען? אויסקרענקען זאָל איך דאָס עסען, די כּפּרה זאָל איך ווערען פֿאַר דעם געלד הײַנטיגען טאָג אין צאָהלען וועל איך נישט.

אויפֿטריט שניידער.

שניידער: הודו לא קרא לא אַט געהט אַ פּאָקראַליק מיט אַ צילענדער.

(אויפטריט שודרום איציקעל (אלס פאליציסטען).

פעטער: ווערה איז מיר קינדער לאוט מיך צורווה מיט דער פאליציי האב איך נאך קיין מאהל נישט געהאנדעלט, אט גייה איך נעהמען געלד (אוי...

שניידער: (זינגט) לאמיר זינגען אללע אינאיינעם
עַל אֵלֶּה אֲנִי בוֹכִיָּה
מיר האבען דערלעבט א פיינע כשר'ה מציאה
האבען וועללען מיר אללע אצינד געלד, געלד —
אנהייבען וועט זיך פאר אונז א נייע וועלט.
געלד און ווייטער געלד
אצינד מעגען מיר אללע אינאיינעם
טאקע געהן טאנצען
וויל מיר וועללען שוין בעקומען
אונזער געלד איינגאנצען.

שניידער: אהא מען טראגט מען טראגט געלד!

(אויפטריט פעטער צאהלט אויס יעדען).

פעטער: אוי אוי איציקעל! א שעהנע חתונה האסטו מיר אויפגעשפיעלט! נאר פונדעסטוועגען ווען איך האב איהם דא וואלט איך איהם פער- ציהעט וויל איך האב איהם וועהר ליעב דעם שנץ.

זאפיע: אווי פעטער ווען איהר האט אדא איציקלען וואלט איהר איהם פערציהעט?

פעטער: יא ווארין די חובות האב איך שוין סיי ווי סיי בעצאהלט.

איציק: פעטער!! פעטער!!

פעטער: הער נאר די שנץ איינער! ווי לאנג וועסטו ביי מיר געלד צאפען?

איציק: דאס איז שוין געוועהן דאס לעצטע מאהל! פעטער! איהר וועט [illegible] שוין סיי ווי סיי אלט צו וואס ניצט אייך דאס געלד? זייט ביי מיר [illegible]

לאַנג איהר וועט לעבען נאָר מאַכט מיך חתונה מיט דעם מיידעל.

מחלה: נאָ מאַמע און איך וועל נישט חתונה האָבען?

איציק: יאָ! איהר וועט חתונה האָבען מיט מיין שותף טודרוס. און איך שענק אייך מיין העלפט גדן.

יענטע: אַזאַ שדכן זענט איהר געוואָרען.

איציק: הכלל פעטער וואס זאָגט איהר? מאַכט איהר מיר חתונה מיט דעם מיידעל?

פעטער: וואס זאָל איך טהון? איך מוז דאָך דיך חתונה מאַכען, וואָרין אַז איך וועל דיר נישט געבען די גרייצערס מיט טעטען וועסטו מיר ווייטער אָבטהון עפּעס אַ שפּיצעל, לאָז גאָט העלפען קינדער עס זאָל זיין אין אַ גוטער שעה.

יענטע: בעגראָבען זאָ ווי זאָ!

פעטער: איהר זאָלט אייך עלטערן אין עושר אין כבוד, נאָר איהר זאָלט נישט ציטערן איבער דעם געלד דעם מהייערען שאַטץ וואָרין עס וועט עס ביי אייך אויפנאַשען די קאַטץ.

I

איציק: צו מיין אָנקעל וואס זאָגט איהר
ווי איך האָב איהם געדיענט גוט
זיין גאַנץ פערמעגען איז שוין ביי מיר
זיך פערגינען האָט ער נישט
אַזאַ סוף האָבען אַלע גייציגע
וואס קאָרגען זייער שאַטץ
די פערגינען זיך נישט דאָס נעטהיגע
נאַשט עס אויף די קאַטץ.

קאָהר בימ׳.

II

אָבְּנֶעהמֶען אַ חוֹב אִין הַיינְטִיגֶער צַייט
וִוי הָאט מֶען דָאס גֶעהֶע־ט
נָאר דָאס פֶּערְמֶעגֶען וָואס אִיהר הָאט
אִיז אַייךְ גֶעוֶועהן בֶּעשֶׁעְרט
וֶוען אַ קוֹיפְמַאן שְׁרַייבְּט אַייךְ וֶועקְסְלֶען אוּנְטֶער
אִין צַייגְט אַייךְ זַיין שַׁאטְץ
פּוּנְקְט צוּר צַאהלוּנְג בְּלַייבְּט עֶר אַרוּנְטֶער
וַוייל עֶר הָאט אַ נַאשׁ גֶעטְהוּן וִוי אַ קַאטְץ.

קאָהר ביס

III

מַיין לִיעבּ וַוייבַּאלֶע הֶער מִיךְ צוּ
וָואס אִיךְ זָאג דִיר פָּאר
פַּאר דַיין מַאן זָאלְסְטוּ דִיר גֶעבֶּען דִי מִיה
אוּן אִיהם לִיעבֶּען נָאר
אִיךְ זָאג עֶס דִיר פָּאר אוּנְמִיסְטֶען
זָאלְסְט שֶׁעטְצֶען נָאר דַיין שַׁאטְץ
וַוייל עֶס קֶען זִיךְ דִיר נָאךְ פֶּערְגְלִיסְטֶען
אַ נַאשׁ צוּ טְהוּן וִוי אַ קַאטְץ.

קאָהר ביס

פארהאנג

עֶנדע.

פערשיעדענע.

	K	h
אַננא קאַרענינא	—	70
אוריאל אקאסטא, לערנער	—	60
אבאלע אשכנזי	—	70
אידישער פריץ שמ"ר	—	50
אייזיק שעפטיל, פינסקי	—	80
אייביגער יוד, הייערמאן	—	20
אלגעמיינער שטרייק, שטיפט	—	50
ארבייט און קאפיטאל	—	60
איטשע מאיר צו די וואהלען	—	20
אייביגע ליעד, אַרנשטיין	—	40
בר כוכבא, גאָלדפאַדען	—	60
באַבע מיט'ן אייניקעל	—	60
בחורים, איין אַקטער,		
פון קאַצענעלזאָהן	—	45
בן הדור, הארוויטץ	—	70
בית דוד, "	—	60
בוסתנאי, אויערבאך	—	60
בת שבע, א דראמא אין		
5 אקטען טהורש	—	60
נעבראכענע הערצער,		
ז. ליבין	—	70
גליק'ס פערגעסענע, פינסקי	—	30
ד"ר אַלמאָסאַדאָ גאלדפאדען	—	60
דעקאדענט איין-אַקטער,		
פון קאַנצענעלזאָהן	—	45
דאָרא, שליפערשטיין	—	60
דוד אין דער וויסטע,		
עפעלבערג	—	60
דאס ברענענדע הויז	—	70
דער דאָקטאָר, שלום עליכם	—	30
די יודען, טשירקאוו	—	80
די וועבער, הויפטמאן	—	80
דער שדכן, עפעלבערג	—	30
די עגונה, לערנער	—	70
דער הונגער, יושקעוויטש	—	70
די מוטער, שטיינבערג	—	70
דער גט, שלום עליכם	—	30
הערצאלע מיוחס, ריכטער	—	60
הדסה די חלוצה	—	70

	K	h
ווילנער בעל הבית'ל		
ארנשטיין	1	—
זשידאָווקא, לערנער	—	60
זשאן און מאדלענא, מירבא	—	70
חפני ופנחס, שארקאווסקי	—	70
חנה'לע די געהערין	—	70
טאטע מאמעס צרות		
פון געבעל	—	50
ישיבה בחור, גארדאן	—	70
יודישע אקטיארען אויף רייזע	—	45
כישוף-מאכערין, גאָלדפאַדען	—	60
כל נדרי, שארקאנסקי	—	70
א מענש זאל מען זיין שור	—	70
לעצטע חשמונאים וואהלמאן	—	70
מאטי מלך דער סטאליער		
דראַמע פון קאָרנבליט	—	70
משה היט, ריכטער	—	60
מזל טוב, שלום עליכם	—	30
משיח'ס צייטען, גאָלדפאַדען	—	60
נאכן שטרייק, טשורני	—	45
עקידת יצחק גאָלדפאַדען	—	60
עתליהו, הארוויטץ	—	50
עזריה גבור חיל	—	70
פאר טאג, ווייטער,	—	50
צוויעט און צושפרייט,		
שלום עליכם	—	80
צווייטער המן, שמ"ר	—	70
קאספער, וויסענבערג	1	—
קאָקעטטע דאמען, שמ"ר	—	60
קעניג אחשורוש גאָלדפאַדען	—	60
קעניג הורדוס, לאנדוי	—	70
קבצנזאָהן עט הונגערמאנן	—	60
קוני לעמעל, גאָלדפאַדען	—	60
רעפעטיציע, רייזען	—	20
רות, א דראמא אין 5		
אקטען, טהורש	—	60
שושנה, א דראמא אין		
5 אקטען, טהורש	—	60
שולמית, גאָלדפאַדען	—	60
שלום בית, ריכטער	—	60

BUCHHANDLUNG AMKRAUT & FREUND, PRZEMYŚL.

	K	h
שמענדריק, גאָלדפֿאַדען	—	40
שמע ישראל, דימאוו	—	70
שבת קודש, פיינמאַן	—	70
שטן אין גן עדן	—	70
על נהרות בבל	—	70
בערעק יאָסעלאָוויטש	—	70
גאַבּרי און די פרויען, פינסקי	1	—
מיט זיעגער פאהנען, פינסקי	—	60
יענקעל דער שמיעד פינסקי	1	40
יודישע נשמה	—	70

אויסצוג פון אונזער הויפּטקאַטאַלאָג איבער

די נייעסטע זשאַרגאָן ליטעראַטור

(פרייזע: קראָנען און העללער)

יובילעאום'ס אויסגאבע.

	K	h
שלום עליכם'ס נייעסטע ווערקע		
דריי בענדע	6	—
י. ל. פרץ'ס נייעסטע ווערקע		
צוויי בענדע	5	—
א. רייזען'ס נייעסטע ווערקע		
דריי בענדע	8	50
שפעקטאָר'ס שריפטען		
צוויי בענדע	5	—
שלום אש, יוגענד	1	50
" " אַ שטעדטיל	1	80
" " ערצעהלונגען		
" " מאָטיווען		
פינסקי, זשאַרגאָן פרעמד־ווערטערבוך	2	50
גראָמץ יודישע געשיכטע	7	50
דינעזאָן'ס וועלט געשיכטע		
4 טייל	5	—
" הערשעלע ראָמאַן	1	20
" יאָסעלע	1	—
" אבן נגף	2	—
א. רייזען, קונסט און לעבען		
3 טייל	2	—
" " לידער פון לעבען	1	25
" " צייט לידער	—	60

שלום עליכם'ס ווערקע

(אויסגאבע אין העפטען)

	K	h
פונ'ם פרייזון, מאָנאָלאָג	—	15
פעטער פיני מיט דער מומע רייזע	—	15
פישל דער מלמד	—	20
גימנאזיע	—	15
פערשפּיעלטער ל"ג בעומר	—	15
גרינס אויף שבועות	—	15
דאס טעפיל	—	15
באַשערט א אומגליק	—	15
האָדל (טוביה מילכיגער)	—	30
אנ'עצה	—	20
ביים דאָקטאר	—	15
א גרינגער תענית	—	15
געציל, אַ מעשה מיט נים	—	15
א מלך מיט צוויי מלכות	—	15
כפרות־שטרייק	—	15

שלום עליכם'ס נייע ביבליאָטעק.

	K	h
פעסאלע דעם רבי'נס	—	15
פינף און זיעבציג טויזענד	—	45
אלמנה נומר 1	—	15
" " 2	—	15
" " 3	—	15
דער דייטש	—	15
א ווינגרישנער בילעט	—	45
שמואליק	—	15
יוסף דער דזענטעלמאַן	—	30
שפרינצע	—	15
די יורשים	—	15
מיט'ן עטאַפּ	—	45

בעשטעללונגען ווערען געגען אנגאבע רעסט נאכנאהמע, פינקטליך עקספעדיערט

אמקרויט עט פריינד, בוכהאנדלונג, פשעמישל.